

UNIVERZA V NOVI GORICI
POSLOVNO-TEHNIŠKA FAKULTETA

**VSEŽIVLJENJSKO UČENJE – PRIMERJAVA
TRENDOV V SVETU IN STANJA V SLOVENIJI**

DIPLOMSKO DELO

Boštjan Jakin

Mentorica: pred. mag., Alenka Stanič Lang

Nova Gorica, 2010

ZAHVALA

Rad bi se zahvalil staršem, ki so mi stali ob strani v času študija, podjetjem in mentorjem, ki so mi nudili možnost za opravljanje praktičnega usposabljanja, ter mentorici Alenki Stanič Lang za vse nasvete in pomoč pri izdelavi diplomske naloge.

NASLOV

Vseživljenjsko učenje – primerjava trendov v svetu in stanja v Sloveniji

IZVLEČEK

V diplomskem delu smo predstavili koncept vseživljenjskega učenja (v nadaljevanju VŽU) in izobraževanja ter primerjavo trendov in podatkov po svetu na tem področju. Cilj diplomskega dela je bil primerjati teoretične smernice in dejansko stanje na področju VŽU v Sloveniji in v svetu ter ugotoviti, ali pri nas dosegamo povprečje, ki velja za ostale države.

Najprej smo v teoretičnem delu naloge s študijem literature ugotovili, da so strategije v Sloveniji usklajene s strategijami ostalih evropskih držav, saj so v skladu s temeljnimi evropskimi načrti. V raziskovalnem delu pa smo opravili primerjavo dostopnih statistik o izobraževanju v evropskih in svetovnih državah ter jih primerjali s slovenskimi. Na področju vključenosti otrok v predšolsko vzgojo in dosežene terciarne stopnje izobrazbe je Slovenija rahlo pod povprečjem, na določenih področjih pa povprečje celo presega. Nadpovprečna je predvsem na področju dosežene sekundarne stopnje izobrazbe, saj je prebivalcev, starih od 25 do 34 let, s to doseženo stopnjo več kot 90 %. Povprečje je preseženo tudi na področju zgodnje opustitve šolanja, saj je le-ta pri nas med najnižjimi na svetu. Na področjih investiranja v človeške vire, udeležbe v neformalnem in formalnem izobraževanju ter izobraževanju odraslih Slovenija ne izstopa tako zelo, vendar je vseeno rahlo nad povprečjem.

Na podlagi dobljenih ugotovitev in analiziranih podatkov lahko sklepamo, da je v Sloveniji vseživljenjsko učenje dobro uveljavljeno. Glede na trende v svetu pa bodo tudi v prihodnje potrebna večja vlaganja v človeške vire, saj le družba temelječa na znanju, zagotavlja dolgoročno uspešnost.

KLJUČNE BESEDE

Vseživljenjsko učenje, vseživljenjsko izobraževanje, strategije v EU, strategije v Sloveniji, izobraževanje odraslih

TITLE

Life-long learning – comparison of trends in the world and the situation in Slovenia

ABSTRACT

In the thesis we present the concept of life-long learning and education, and a comparison of trends and data in the world. The aim of this thesis was to compare the theoretical guidelines and the actual situation of life-long learning in Slovenia and in the world, and to determine whether we in Slovenia achieve the average which is applied to other countries.

First in the theoretical part, by studying the literature, we found that the strategy in Slovenia corresponds to strategies in other European countries and to fundamental European plans. In the research part we carried out a comparison of available statistics on education in Europe and in the world, and then we compared it with the Slovene. On the involvement of children in pre-school and tertiary level of education we found out that the average of Slovenia is slightly below, while in certain areas of Slovenia the average exceeds. Above the average is in particular the secondary level of education, as the population aged 25 to 34 with this level of education exceeds 90 %. The average is also exceeded in the area of early school leaving, because it is among the lowest in the world. In the areas of investment in people, participation in non-formal and formal education and adult education Slovenia is slightly above the average.

Based on our findings and analyzed data we can determine that life-long learning in Slovenia is well established. According to the trends in the world, more investment in human resources is needed, a society based on good education is the key for success in the future.

KEYWORDS

Life-long learning, life-long education, strategy in EU, strategy in Slovenia, adult education

KAZALO

1	UVOD.....	1
1.1	Pregled vsebine.....	1
2	VSEŽIVLJENJSKO UČENJE IN IZOBRAŽEVANJE	4
2.1	Koncept vseživljenjskega učenja.....	4
2.2	Izobraževanje ter učenje.....	5
2.2.1	Kategorije vseživljenjskega učenja	8
3	VSEŽIVLJENJSKO UČENJE IN IZOBRAŽEVANJE V EU	9
3.1	Lizbonski zgodovinski sporazum	9
3.1.1	Skupne ambicije za 2010	10
3.1.2	Cilji sporazuma	10
3.2	Program »Vseživljenjsko učenje«	12
4	VSEŽIVLJENJSKO UČENJE IN IZOBRAŽEVANJE V SLOVENIJI	14
4.1	Primerjava stopnje izobrazbe in vseživljenjskega učenja v Evropi.....	14
4.2	Dokumenti v Sloveniji	16
4.3	Strategija vseživljenjskosti učenja v Sloveniji	17
4.3.1	Cilji strategije.....	17
4.4	Razvoj kariere.....	19
4.4.1	Vpliv strategije vseživljenjskosti učenja na kariero	20
5	IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH	22
5.1	Sposobnosti odraslih za učenje.....	24

5.2	Izobraževanje odraslih v Sloveniji.....	25
5.2.1	Zakon o izobraževanju odraslih	25
6	PREGLED AKTUALNEGA STANJA NA PODROČJU VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA IN IZOBRAŽEVANJA PO SVETU	28
6.1	Finančni vidik sredstev za vseživljenjsko izobraževanje.....	28
6.1.1	Financiranje izobraževanja po svetu	28
6.1.2	Finančna sredstva za izobraževanje v Sloveniji.....	30
6.1.3	Sredstva in finančni viri izobraževanja odraslih v Sloveniji	30
6.2	Stanje in trendi izobraževanja po svetu	32
6.2.1	Mednarodna primerjava podatkov o formalnem izobraževanju	34
6.2.2	Trendi izobraževanja odraslih v Sloveniji	35
6.3	Vseživljenjsko izobraževanje: stanje v Sloveniji	37
6.3.1	Udeležba odraslih v izobraževanju po določenih kriterijih v letu 2007	37
6.3.2	Ovire pri vključitvi v izobraževanje	38
6.3.3	Delež anketiranih prebivalcev, vključenih v formalno ali neformalno izobraževanje po izbranih državah EU, 2007	41
6.4	Pregled ponudbe izobraževanja v Sloveniji	42
6.4.1	Izvajalci izobraževanja po regijah.....	43
6.4.2	Vrste izobraževalnih ustanov	44
6.4.3	Vrste izobraževanja	45
6.5	Perspektivni poklici v prihodnosti	47
6.6	Analiza dosežkov Lizbonske strategije.....	48

7	ZAKLJUČEK	52
8	LITERATURA	55

KAZALO SLIK

Slika 1: Vrste/področja izobraževanja odraslih po namenu	23
Slika 2: Izdatki za izobraževalne ustanove kot odstotek BDP za vse ravni formalnega izobraževanja (1995, 2000, 2006)	29
Slika 3: Število prebivalcev po svetu, ki je doseglo vsaj srednješolsko izobrazbo - primerjava med državami (2007)	32
Slika 4: Število prebivalcev po svetu z doseženo vsaj terciarno stopnjo izobrazbe – primerjava med državami(2007)	33
Slika 5: Delež otrok, mladine in odraslih v celotnem prebivalstvu, vključenih v izobraževanje od primarne do terciarne stopnje v EU, 2006	34
Slika 6: Delež oseb vse šolajoče se populacije, ki se izobražujejo po programih za odrasle, po vrsti izobraževanja, Slovenija, 1997/98-2007/08	35
Slika 7: Delež slušateljev v neformalnem izobraževanju v starostni skupini 15-64 let, Slovenija, 1997/98-2007/08	36
Slika 8: Najpogostejši razlogi odraslih, ki se niso izobraževali in si izobraževanja niso želeli	40
Slika 9: Delež prebivalcev, vključenih v formalno ali neformalno izobraževanje po Evropi.....	41
Slika 10: Število izvajalcev izobraževanja odraslih po letih od 1989 do 2010.....	42
Slika 11: Število izobraževalnih programov po šolskih letih	43

KAZALO TABEL

Tabela 1: Stopnja izobrazbe mladine, zgodnja opustitev izobraževanja in vseživljenjsko učenje v Evropi (v %).....	15
Tabela 2: Izdatki v Republiki Sloveniji po sektorjih (% BDP), Slovenija, 2005-2008	30
Tabela 3: Javna sredstva za izobraževanje odraslih od leta 2004 do leta 2010 v mio €	31
Tabela 4: Delež odraslih, vključenih v izobraževanje po spolu, starostnih razredih in doseženi izobrazbi	37
Tabela 5: Najpogostejše ovire pri vključevanju v izobraževanje	39
Tabela 6: Pregled ponudbe izvajalcev izobraževanj po regijah	43
Tabela 7: Izvajalci izobraževanja odraslih in izobraževalni programi po vrsti ustanove	44
Tabela 8: Število izobraževalnih programov in izvajalcev izobraževanja po vrsti izobraževanja.....	45
Tabela 9: Pregled izobraževalnih programov po vsebinskih področjih za šolsko leto 2009/2010.....	46

1 UVOD

V današnjih časih sta izobraževanje in učenje pridobila nov pomen. Glede na preteklost se vedno bolj poudarja pomembnost učenja skozi vso življenjsko dobo in ne več le učenje v mladosti. Velik poudarek je na konceptu vseživljenjskega učenja, ki temelji na ideji učenja skozi celo življenje in pridobiva ključno vlogo v evropskih in svetovnih strategijah. Izobraževanje odraslih je pridobilo pomembno vlogo v vseh svetovnih načrtih in v zadnjem desetletju se veliko pozornosti namenja tudi priznavanju neformalnega in priložnostnega učenja. Strokovnjaki menijo, da bi se z večjim izvajanjem vseživljenjskega učenja tudi gospodarstvo opomoglo in bi družba, temelječa na znanju, postala boljša.

Tako v EU kot v Sloveniji že sledimo trendom vseživljenjskega izobraževanja in učenja in pripravljamo strategije in načrte za izvajanje le-teh. Po memorandumu o vseživljenjskem učenju za EU je postal koncept stalnega učenja vodilno načelo za izboljšanje stanja izobrazbe in sistemov izobraževanja in usposabljanja. »Pomembnost vseživljenjskega učenja za prihodnost Evrope se je zdaj potrdila na najvišji ravni. Voditelji držav članic se strinjajo, da bi morala biti Evropska unija v naslednjem desetletju zgled celotnemu svetu. Vseživljenjsko učenje je bistveno za razvoj državljanstva, socialne kohezije in zaposlovanja«. (Memorandum, 2000, str. 7)

V diplomskem delu predstavljamo vseživljenjsko učenje in izobraževanje v Evropi, Sloveniji in po svetu. Osredotočili smo se predvsem na primerjavo podatkov vseživljenjskega učenja v evropskih državah in Sloveniji s študijem literature in primerjavo statističnih podatkov na področju izobraževanja. Cilj diplomskega dela je ugotoviti, kakšni so trendi na tem področju ter kakšno je dejansko stanje izobraževanja v Sloveniji v primerjavi z drugimi državami.

1.1 Pregled vsebine

Najprej je opisan teoretični del, ki nam je služil primerjavi stanja na področju učenja in izobraževanja ter teoretičnih smernic glede vseživljenjskega učenja. Začetno poglavje je namenjeno definiciji koncepta vseživljenjskega učenja ter pojasnitvi temeljnih razlik med izobraževanjem in učenjem, ki pa tvorita celotno idejo tega

koncepta. V nadaljevanju opisujemo vseživljenjsko učenje in izobraževanje v Evropski uniji ter navajamo temeljne strategije, načrte in cilje, ki veljajo v Evropi na tem področju.

Tretje poglavje je namenjeno strategijam in trendom vseživljenjskega učenja v Sloveniji tako, da skušamo ugotoviti, ali se v Sloveniji z našimi strategijami in dokumenti držimo trendov, ki so prisotni v evropskih načrtih. Opisan je tudi vpliv vseživljenjskega učenja in izobraževanja na razvoj kariere ter nujnost stalnega učenja in prevzema odgovornosti razvoja kariere v lastne roke. Poudarili smo torej pomen in vpliv razvoja strategij vseživljenjskega učenja na posameznikovo kariero.

Zadnje poglavje teoretičnega dela je namenjeno izobraževanju odraslih, ki je ena ključnih tem v kontekstu vseživljenjskega učenja. V tem poglavju je opisano, kaj izobraževanje odraslih je in pomen tega ter kakšne so sposobnosti odraslih za učenje. Posebno pozornost pa smo namenili izobraževanju odraslih v Sloveniji in sicer preko zakonov smo poskušali ugotoviti, kako je izobraževanje odraslih definirano v naši zakonodaji in dokumentih.

Po končanem teoretičnem delu smo se osredotočili na praktični del, ki je temeljil predvsem na primerjavi in analizi statistik glede izobraževanja po svetu. Pozornost smo osredotočili na podatke za EU in Slovenijo ter skušali ugotoviti ali v Sloveniji vseživljenjsko učenje in izobraževanje sledita trendom ostalih evropskih in svetovnih držav. Najprej je analiziran finančni obseg sredstev, namenjenih izobraževanju tako po svetu kot v Sloveniji, ter koliko sredstev za izvajanje raznih programov izobraževanja se namenja pri nas. Nato je prikazano stanje trendov izobrazbe po svetu, in sicer preko pridobljenih statistik smo skušali ugotoviti, ali sta stanje in stopnja izobrazbe v Sloveniji v povprečju z ostalimi državami. Nato smo se osredotočili na trende izobraževanja v Sloveniji in sicer glede formalnega in neformalnega izobraževanja ter ugotavljali, ali je dejansko stanje izobrazbe v skladu s predpisanimi smernicami in strategijami.

V naslednjem podpoglavju so prikazani podatki in rezultati mednarodne ankete o izobraževanju odraslih, ki naj bi služila za analizo uresničevanja ciljev glede vseživljenjskega učenja. S temi podatki smo utemeljili ugotovitve glede vseživljenjskega učenja v Sloveniji. V naslednjem podpoglavju smo se osredotočili

na pregled ponudbe izobraževanja odraslih v Sloveniji, in sicer smo skušali ugotoviti, koliko ponudnikov in programov tega izobraževanja imamo pri nas. Navedli smo tudi podatke tistih ustanov, ki nudijo izobraževanje odraslih, ter kakšni programi so najbolj obiskani oziroma katerim programom se namenja največ pozornosti.

Predzadnje podpoglavje je namenjeno perspektivnim poklicem, ki naj bi v prihodnosti imeli največ povpraševanja. Navedli smo rezultate raziskave inštituta Prognos, ki prikazuje poklice, za katere se je smiselno izobraževati, ter kakšni trendi nas pričakujejo v prihodnosti glede perspektivnih poklicev. S tem smo skušali ugotoviti, kateri poklici bodo v prihodnosti najbolj iskani in uporabni.

V zadnjem podpoglavju smo namenili nekaj besed analizi Lizbonske strategije izobraževanja in usposabljanja 2010 ter skušali ugotoviti, ali je prišlo do pričakovanih dosežkov ali ne glede zastavljenih ciljev. Na kratko smo tudi opisali novo strategijo, ki naj bi nadomestila Lizbonsko strategijo, in bi trajala do leta 2020. V zaključku so povzeti naši zaključki in ugotovitve ter podane smernice za v prihodnje.

2 VSEŽIVLJENJSKO UČENJE IN IZOBRAŽEVANJE

2.1 Koncept vseživljenjskega učenja

Vseživljenjsko učenje postaja vedno bolj pomemben dejavnik na nivoju razvoja izobraževanja tako v EU kot v Sloveniji. Koncept vseživljenjskega učenja se je prvič pojavil proti koncu sedemdesetih let, danes pa se je zelo spremenil in igra izredno pomembno vlogo po vsem svetu. Predvsem današnje gospodarske razmere spreminjajo strategije učenja in izobraževanja, ki s tem postajajo vse pomembnejše v razvoju kariere in lastne dopolnitve. Smisel VŽU je v tem, da se učimo skozi celo življenje in s tem ohranjamo svojo konkurenčnost na trgu delovne sile. V Sloveniji in tudi po svetu veliko strokovnjakov pravi, da naj se človek ne oklepa le poklica, za katerega se je izšolal, temveč naj se uči celo življenje. Da opazimo razlike s preteklostjo učenja, ni potrebno veliko, saj je bil le nekaj desetletij nazaj višek izobraževanja srednja šola, danes pa službe in okoliščine zahtevajo stalno dopolnitev znanj in nenehno izobraževanje. Tega se zavedajo tudi v evropskih in svetovnih komisijah, kjer si postavljajo nove cilje in strategije za VŽU. Predvsem v zadnjih desetih letih pa veliko poudarjajo na nujnost stalnega izobraževanja (več v poglavju Izobraževanje v EU).

»Strokovnjaki ugotavljajo, ko primerjajo preteklost (čas med poldrugim desetletjem in več) s sedanostjo, da se dogaja »paradigmatični premik od izobraževanja k učenju« to pomeni, da ljudje zdaj za doseg svojih učnih ciljev ob izobraževanju vse več posegajo tudi po vseživljenjskem učenju«. (Javrh, 2008, str. 9) Glede na preteklost lahko torej rečemo, da je VŽU novejši razvojni koncept, ki nadgrajuje izobraževanje, kakršno se je razvijalo in oblikovalo v preteklosti in ponuja nove izzive tudi pri formalnemu začetnemu izobraževanju. (Javrh, 2008)

Definicija

Čeprav je definicij za vseživljenjsko učenje veliko, lahko definiramo koncept VŽU z besedami dr. Jelenca, ki pravi: »Vseživljenjsko učenje je dejavnost in proces, ki zajema vse oblike učenja, bodisi formalno, bodisi neformalno ter naključno ali priložnostno« (Jelenc (ur.), 2007, str. 10). Lahko pa uporabimo še malce natančnejšo definicijo OECD (Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj), ki definira

koncept VŽU takole: »Ta pogled na učenje obsega individualni in družbeni razvoj vseh oblik in vseh vrst učenja – formalno: v šolah, organizacijah za poklicno izobraževanje, institucijah terciarnega izobraževanja in neformalno: doma na delu in v skupnosti. Gre za odprt sistem, v ospredju so standardi znanja in spretnosti, ki jih potrebujejo vsi, ne glede na starost. Poudarja potrebo po motiviranju za učenje otrok v zgodnji mladosti in skozi vse življenje. Prizadevanja so usmerjena v zagotavljanje možnosti za dopolnjevanje znanja za vse, ki ga potrebujejo, odrasle, zaposlene in nezaposlene.« (OECD, 1996, str. 15)

2.2 Izobraževanje ter učenje

Izobraževanja, učenja ter njune povezave ni lahko točno definirati. To sta sorodna pojma, ki imata razlike ter skupne značilnosti. Veliko je tem in literature, ki skuša točno definirati povezavo med učenjem in izobraževanjem, velikokrat pa se ti pojmi med seboj prepletajo in povzročajo nejasnosti. Treba je ločiti pomen izobraževanja in učenja. Pri učenju gre za psihični proces, medtem ko je izobraževanje neke vrste dejavnost oziroma organiziran sistem pridobivanja določenih znanj. Če prevedemo izraz education s pomočjo angleško-slovenskega slovarja izobraževanj, dobimo definicijo, da je izobraževanje dejavnost »pridobivanja znanja in spretnosti na določenem področju v ali izven izobraževalnega sistema« ali »načrtno razvijanje znanja in sposobnosti za nek poklic ali druge potrebe.« (Debevec in drugi, 2001, str. 12)

Izobraževanje nam vedno predstavlja neko organizirano obliko pridobivanja znanj, ki je običajno usmerjena k nekemu cilju, medtem ko je učenje širši pojem, saj se učimo vedno in povsod. Dr. Nikola Pastuović, ki je bil deležen razprave o definicijah učenja in izobraževanja, je na to temo podal naslednjo definicijo: »Izobraževanje in učenje nista dva nasprotujoča si pojma. To sta pojma, ki se ne samo dopolnjujeta, temveč se prežemata. Odnos med njima je tak: izobraževanje je organizirano učenje, ki je usmerjeno k cilju. Zajema tudi skupek meril, ki omogočajo, da se ta cilj čim bolj učinkovito doseže. Izobraževanja ni brez učenja. Obstaja pa učenje brez izobraževanja. Učenje je namreč širši pojem od izobraževanja in se dogaja tudi takrat, kadar ni organizirano.« (Jelenc (ur.), 1998, str. 55). Mnenj je veliko, vendar se nam zdi, da se večina strokovnjakov strinja s tem, da je izobraževanje in učenje

potrebno še vedno ločiti. Kot že omenjeno, je učenje psihični proces in je širše od pojma pridobivanja znanja z nekim namenom, saj se skozi celo življenje učimo, tudi ko nimamo namena. Takrat govorimo tudi o priložnostnem ali naključnem učenju (več v nadaljevanju). Iz tega lahko pridemo tudi na temo in pomen vseživljenjskega učenja in vseživljenjskega izobraževanja.

Vseživljenjsko izobraževanje in vseživljenjsko učenje (definicija pojmov)

Pri pripravi diplomske naloge smo opazili, da se pojma vseživljenjskega izobraževanja in VŽU obravnavata kot ista tema. Tudi v slovarju angleško-slovenskih izrazov je beseda »life-long learning« vezana na besedo »life-long education« ter imata isto definicijo, in sicer: »Samostojno učenje ali učenje v izobraževalni ustanovi, ki se ga lahko posameznik loti v kateremkoli obdobju življenja.« (Debevec in drugi, 2001, str. 20) Tudi če pogledamo razne strategije in načrte tako v Sloveniji kot v Evropi se vedno govori o vseživljenjskem učenju.

Vseživljenjsko izobraževanje se pogosto pomeša tudi z izobraževanjem odraslih, saj veliko ljudi meni, da pomenita isto, vendar temu ni tako. Vseživljenjsko izobraževanje nam predstavlja tako izobraževanje mladine, študentov kot odraslih, torej se ne osredotoča samo na starejše generacije. Izobraževanje odraslih je seveda ena glavnih tem, ko omenjamo vseživljenjsko učenje, vendar moramo imeti prisoten koncept, da ta strategija predstavlja nekaj širšega, kar nas spremlja tudi v mladosti.

Dr. Pastuović je v razpravi rekel: »Koncept vseživljenjskega izobraževanja odraslih ima veliko moč. Pomeni izobraževanje otrok, mladine in odraslih. Zrasel je iz krize šolanja, ker se je pokazalo, da se otroci v mladosti ne morejo naučiti in pripraviti na vse, kar jih čaka v življenju.« (Jelenc (ur.), 1998, str. 57)

Sam pojem »vseživljenjski« je nadomestil izraz »permanenten«. S to besedo se bolje predstavlja smisel vseživljenjskega učenja in izobraževanja, torej učenje »od zibelke do groba«. Jezikovna pomenskost učenja je v slovenski rabi dvojna:

1. Eno je tisto najširše učenje, torej učenje, ki nas bo spremljalo skozi celo življenje. Tukaj gre za spreminjanje, ki pa ni nastalo zaradi dednosti ali bioloških in fizičnih sprememb, temveč zaradi nekih zunanjih vplivov. Torej

to je proces, ki poteka vse življenje, ni nič novega in je bilo v človeštvu tudi na nižjih razvojnih stopnjah.

2. Druga uporaba je učenje v ožjem pomenu, ki pomeni to, da se nekaj naučiš oziroma da te nekdo nekaj nauči. Povezano pa je tudi z memoriranjem. (Jelenc (ur.), 1998)

Ko govorimo o vseživljenjskem učenju, torej ni nič novega, ampak naraven proces in lastnost človeških bitij. Pri ugotavljanju smisla vseživljenjskega učenja gre predvsem za to, da se ljudje zavedajo koncepta učenja oziroma možnosti izobraževanja skozi celo življenje. Vseživljenjsko učenje je sčasoma začelo nadomeščati besedo vseživljenjsko izobraževanje prav zato, ker s tem izrazom razumemo nekaj širšega, ki zavzema vse oblike pridobivanja znanja - tako formalnega kot neformalnega in priložnostnega. Učenje je že samo po sebi vseživljenjsko, medtem ko o izobraževanju govorimo z vstopom v šolski sistem oz. neko izobraževalno organizacijo. Ko strokovnjaki govorijo o »paradigmatičnem premiku«, mislijo na nek nov vzorec mišljenja in sprejemanja teh izrazov. To ni le občasn timerik, temveč kazalnik, ki potrjuje, da brez takih sprememb v načinih učenja v prihodnjih obdobjih ne moremo. Vseživljenjsko izobraževanje je dejavnost pridobivanja določenih znanj, za katere se odločimo, da jih potrebujemo. Vseživljenjsko učenje zavzame tudi proces izobraževanja, vendar daje nov koncept zavedanja, da se moramo vedno učiti. Sem spada tudi naključno učenje, ki ga lahko izvajamo kjerkoli in ni vedno pričakovano. Že nekoč se je govorilo »nikoli ne veš, kaj te pričakuje in vedno se boš naučil nekaj novega« ali pa »nikoli ne znaš preveč«. Vseživljenjsko učenje torej tvori celoto, ki zajema vse ostale vrste učenja in izobraževanja od formalnih in neformalnih načinov izobraževanja do naključnega in stalnega učenja.

Razlike med vseživljenjskim učenjem in izobraževanjem smo torej označili. Kot smo že omenili, pa se današnje strategije in koncepti vrtijo okoli besede vseživljenjsko učenje, zato bodo tudi v tej nalogi določene stvari opisane kot vseživljenjsko učenje, pa čeprav bodo obravnavale izobraževanje. Ti definiciji je bilo potrebno opredeliti, da ne bi prišlo zaradi različnih pojmovanj do nejasnosti v nadaljevanju naloge.

2.2.1 Kategorije vseživljenjskega učenja

Obstajajo tri temeljne kategorije namerne učne aktivnosti:

- »**Formalno učenje** se odvija v institucijah za izobraževanje in usposabljanje in vodi do priznanih diplom in kvalifikacij.
- **Neformalno učenje** se odvija izven glavnih sistemov izobraževanja in usposabljanja in ni nujno, da vodi do formaliziranih certifikatov. Neformalno učenje je lahko zagotovljeno na delovnem mestu, z aktivnostmi organizacij in skupin civilne družbe (kot so mladinske organizacije, sindikati in politične stranke). Lahko se zagotavlja tudi z organizacijami in službami, ki so bile ustanovljene kot komplementarne formalnemu sistemu izobraževanja (kot npr. ure umetnosti, glasbe, športa, privatne inštrukcije kot priprava za izpite).
- **Priložnostno (naključno) učenje** je naravni spremljevalec vsakdanjega življenja. Za razliko od formalnega in neformalnega učenja za to učenje ni nujno, da je namerno. Zato ni nujno, da ga prepoznajo celo posamezniki sami kot tisto vrsto učenja, ki prispeva k njihovem znanju in spretnostim« (Memorandum, 2000, str. 9).

Z udejanjanjem koncepta vseživljenjskega učenja se daje večji poudarek prav neformalni in naključni (priložnostni) obliki učenja. V preteklosti se je vse vezalo na formalno učenje/izobraževanje, danes pa se s strategijo VŽU izpostavlja neformalno in priložnostno učenje. Neformalno učenje po definiciji ostaja izven šol in uradnih ustanov ter z njim običajno ne pridobimo določenih certifikatov in listin. Uveljavlja se predvsem za potrebe dela in lastnih želja. Naključno ali priložnostno učenje pa je najstarejša oblika učenja in nas spremlja skozi celotno življenjsko dobo.

3 VSEŽIVLJENJSKO UČENJE IN IZOBRAŽEVANJE V EU

Vseživljenjsko učenje v EU v sodobnih časih predstavlja bistveno strategijo oziroma prioriteto glede izobraževanja in izpopolnjevanja njenih prebivalcev. Nujnost po stalnem učenju kaže tudi veliko število brezposelnih in njihova nizka stopnja izobrazbe, ki jo slabe gospodarske razmere samo še večajo. Pomembnosti VŽU so se zavedali že v preteklosti, po memorandumu o vseživljenjskem učenju pa je to postalo nujnost in prioriteta v strategijah EU.

»Vseživljenjsko učenje ni več samo en vidik izobraževanja in usposabljanja; postati mora vodilno načelo za ponudbo in udeležbo v celotnem kontinuumu učnih vsebin. V prihajajočem desetletju mora udejanjiti to vizijo. Vsi tisti, ki živijo v Evropi, bi, brez izjeme, morali imeti enake možnosti, da se prilagodijo zahtevam družbenega in gospodarskega življenja in da aktivno sodelujejo pri oblikovanju evropske bodočnosti«. (Memorandum, 2000, str. 4)

Evropska komisija je določila točne cilje in strategije VŽU, ki jih bomo opisali s pomočjo Lizbonskega sporazuma, ki ga v vseh virih opisujejo kot zgodovinski sporazum.

3.1 Lizbonski zgodovinski sporazum

Evropski svet v Lizboni marca 2000

Na zasedanju Evropskega sveta (sestavljali so ga voditelji držav ali vlad držav članic EU) v Lizboni so se udeleženci strinjali, da se Evropska unija sooča z izjemnimi spremembami, ki jih narekujejo globalizacija in na znanju zaznamovano gospodarstvo in si zastavili cilj za 2010: »Postati najbolj konkurenčno in dinamično, na znanju zasnovano gospodarstvo na svetu, sposobno trajnostne gospodarske rasti z več in boljšimi delovnimi mesti ter večjo socialno kohezijo.« (Izobraževanje in usposabljanje v Evropi, 2003)

To je omogočilo tako začetno spodbudo kot tudi politične mehanizme za pripravo in sprejetje Delovnega programa o ciljih za prihodnost sistemov izobraževanja in usposabljanja februarja 2002.

3.1.1 Skupne ambicije za 2010

»14. februarja 2002 so si ministri, pristojni za izobraževanje in usposabljanje v državah članicah EU, zastavili naslednje cilje, ki naj bi jih uresničili do leta 2010 in »bi pozitivno vplivali na državljane in vso Evropsko unijo«:

- najvišjo kakovost izobraževanja in usposabljanja, tako da bo Evropa po svetu veljala za priporočilo kakovosti ter ustreznosti izobraževanja, sistemov usposabljanja in ustanov,
- sistemi izobraževanja in usposabljanja v Evropi bodo združljivi do takšne mere, da bodo državljanom omogočali nemoten prehod in izkoriščanje njihovih raznolikosti,
- posamezniki, ki so si kvalifikacije, znanja in spretnosti pridobili kjerkoli v EU, bodo lahko pridobljeno stopnjo izobrazbe za potrebe svoje poklicne poti ter nadaljnega učenja uspešno nostrificirali na celotnem območju Unije,
- Evropejci vseh starosti bodo imeli dostop do vseživljenjskega učenja,
- Evropa bo odprta za sodelovanje z drugimi regijami, kar bo prinašalo vzajemne prednosti in bo najbolj priljubljen kraj za študente, znanstvenike ter raziskovalce iz drugih območij sveta«. (Izobraževanje in usposabljanje v Evropi, 2003, str. 3)

3.1.2 Cilji sporazuma

Delovni program, ki so ga sprejeli, temelji na treh dolgoročnih ciljih. To so cilji, ki so jih opredelili v poročilu za prihodnost sistemov izobraževanja in usposabljanja. Te tri dolgoročne cilje pa so še dodatno razčlenili na 13 ciljev, ki jih je treba rešiti za izpeljavo zastavljenih nalog. Povzamemo glavne poudarke iz navedenega vira (Izobraževanje in usposabljanje v Evropi, 2003).

13 ciljev se glasi:

- 1. Dolgoročni cilj: Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja v EU v luči novih zahtev, ki jih narekujejo družba znanja ter spremenjeni model poučevanja in učenja:**

1.1 Izboljšanje izobraževanja in usposabljanja učiteljev in izobraževalcev

1.2 Razvijanje spretnosti za družbo znanja

1.3 Vsakomur zagotoviti dostop do informacijske in komunikacijske tehnologije

1.4 Povečanje vpisa na naravoslovne in tehnične programe

1.5 Kar najbolje uporabiti vire

2. Dolgoročni cilj: Vsem olajšati dostop do sistemov izobraževanja in usposabljanja, v luči vodilnega načela vseživljenjskega učenja, pospeševanja zaposljivosti ter razvoja poklicne poti kot tudi aktivnega državljanstva, enakih priložnosti in kohezije:

2.1 Ustvariti odprto učno okolje

2.2 Naj bo učenje privlačnejše

2.3 Zavzemanje za aktivno državljanstvo, enake možnosti in socialno kohezijo

3. Dolgoročni cilj: Odpiranje sistemov izobraževanja in usposabljanja v širše okolje, v luči temeljne potrebe, da se spodbuja pomembnost dela in družbe ter spoprime z izzivi, ki izhajajo iz globalizacije:

3.1 Krepitev vezi z delovnim okoljem, raziskovanjem in širšo družbo

3.2 Razvijanje podjetniškega duha

3.3 Izboljšanje učenja tujih jezikov

3.4 Povečanje mobilnosti in izmenjav

3.5 Krepitev evropskega sodelovanja«

Za uresničevanje skupnih ciljev so najbolj odgovorne sodelujoče države. Poleg držav članic v procesu uresničevanja sodelujejo tudi države Evropskega gospodarskega prostora in države pristopnice, tako da proces vključuje 30 držav. Bistveno delo Sveta in Komisije je zagotoviti uspešnost procesa, tako da države članice izboljšajo sisteme izobraževanja in usposabljanja, s čimer bi dosegli zastavljene cilje, in sicer:

- s smiselnimi primerjavami z ostalimi na osnovi kazalcev in standardov,

- z izmenjavo izkušenj, pri čemer se opredelijo ključni dejavniki uspeha pobud ali poskusov, ki se izvajajo v drugih državah, po možnosti z vključitvijo čezmejnih pregledov strokovnjakov.

V zaključkih iz Lizbone so zapisali zahtevo po povečanju vlaganj v človeške vire in opozorili, da je prihodnost evropskega gospodarstva v veliki meri odvisna od spretnosti državljanov, saj morajo le-ti vedno znova posodabljati svoje spretnosti, kar je značilno za družbo znanja. Zato mora sektor izobraževanja in usposabljanja na učinkovit način dodeliti ter uporabiti sredstva, ki so na voljo, da se doseže največja stopnja kakovosti. (Izobraževanje in usposabljanje v Evropi, 2003)

3.2 Program »Vseživljenjsko učenje«

Program »Vseživljenjsko učenje« je osrednji program EU na področju izobraževanja in usposabljanja. Ustanovljen je bil za obdobje 2007-2013 s sklepom Evropskega parlamenta in Sveta 15. novembra 2006. Ta program je nekakšen naslednik programov Socrates in Leonardo da Vinci (2000-2006), ki sta temeljila na ideji Lizbonskega sporazuma in sta osrednja programa te strategije.

»Namen programa je, da prispevajo k razvoju družbe z vrhunskim znanjem, trajnostnim gospodarskim razvojem ter bolj kakovostnimi mesti. S tem programom skušajo tudi doseči večjo socialno kohezicijo oz. večje sodelovanje, želijo pa tudi zagotoviti boljše varstvo okolja za prihodnje generacije. Program v liniji s cilji in strategijami, določenimi v Lizbonskem sporazumu, podpira izmenjavo, sodelovanje in mobilnost med sistemi izobraževanja in usposabljanja v Evropi, tako da bi oz. bodo postali svetovna referenca za kakovost«. (Program »Vseživljenjsko učenje«)

Program sestavljajo štiri podprogrami. Ti so namenjeni raznim ciljnim skupinam, in sicer od vzgoje otrok v vrtcih, do študentov, podjetij in izobraževalnih organizacij, društev, oseb na trgu dela, nevladnih organizacij ter odraslih, ki se v svojem delovnem in tretjem življenjskem obdobju vračajo k učenju.

Podprogrami so na kratko opisani v naslednjih odstavkih:

Comenius naslavlja potrebe, povezane s poučevanjem in učenjem vseh udeležencev predšolskega in šolskega izobraževanja, do konca višje srednje izobrazbe, ter podpira mednarodno sodelovanje organizacij, ki izvajajo to izobraževanje.

Erasmus naslavlja potrebe, povezane s poučevanjem in učenjem vseh udeležencev formalnega visokošolskega izobraževanja ter poklicnega izobraževanja in usposabljanja na terciarni ravni ne glede na trajanje izobraževanja ali stopnjo kvalifikacije, vključno z doktorskim študijem, ter mednarodno sodelovanje organizacij, ki izvajajo ali omogočajo to izobraževanje in usposabljanje.

Leonardo da Vinci naslavlja potrebe, povezane s poučevanjem in učenjem vseh udeležencev poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ki ne vključuje terciarne ravni ter mednarodno sodelovanje organizacij, ki izvajajo ali omogočajo to izobraževanje in usposabljanje.

Grundtvig naslavlja potrebe, povezane s poučevanjem in učenjem udeležencev vseh oblik izobraževanja odraslih ter mednarodno sodelovanje organizacij, ki izvajajo ali omogočajo to izobraževanje. (Vir: Program »Vseživljenjsko učenje«)

Sodelujoči v programu

Finančna podpora je namenjena državam:

- vse države članice EU (Avstrija, Belgija, Ciper, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francija, Grčija, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Malta, Nemčija, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugalska, Slovaška, **Slovenija**, Španija, Švedska, Velika Britanija, Bolgarija in Romunija),

- države članice EEA/EFTA (Islandija, Norveška, Luksemburg) ter

- **Turčija.**

Hrvaška in Republika Makedonija v letih 2009 in 2010 že delno poskusno sodelujeta v nekaterih aktivnostih programa VŽU: mobilnosti Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci in Grundtvig ter v Študijskih obiskih. (Vir: Program »Vseživljenjsko učenje«)

4 VSEŽIVLJENJSKO UČENJE IN IZOBRAŽEVANJE V SLOVENIJI

Vseživljenjsko učenje postaja tudi v Sloveniji eden od pomembnejših vidikov družbenega razvoja, predvsem po zgledu drugih držav EU. Tako politika kot gospodarstvo se zavedata, da sta pridobivanje in stalno nadgrajevanje znanj in sposobnosti osnovni pogoj za osebni razvoj v družbi. Ideja VŽU in predvsem izobraževanje odraslih se vedno bolj širita in vsako leto v raznih programih in predvsem v neformalnih oblikah učenja sodeluje vedno več Slovencev. To je posledica tudi današnjih gospodarskih težav, ampak predvsem zavedanja koncepta, da se stvari spreminjajo in da se je potrebno stalno izpopolnjevati tudi izven formalnih načinov izobraževanja.

Ker je VŽU pomemben del Lizbonskega sporazuma, si tudi v Sloveniji prizadevamo, da bi do 2010 ustvarili kar najbolj dinamičen in konkurenčen prostor na svetu. Po podatkih Statističnega urada RS je prebivalec Slovenije, ki se dodatno izobražuje star med 25 in 34 leti, visoko izobražen in zaposlen ter se izobražuje zaradi potreb dela in to večinoma zunaj delovnega časa. Po podatkih iz leta 2007 je kar 41 % Slovencev, starih med 25 in 64 leti, vključenih v eno od možnih oblik izobraževanja. To je pomemben podatek, saj prikazuje, da se v Sloveniji dobro zavedamo trendov VŽU in da ne zaostajamo za drugimi Evropskimi državami. Žal je pa po drugi strani zaskrbljujoče, da so za dodatno pridobivanje znanj manj zainteresirane ravno osebe, ki bi jim najbolj koristilo dodatno izobraževanje – brezposelne osebe, med katerimi prevladujejo posamezniki z nizko stopnjo izobrazbe. Vendar se s spreminjanjem trendov in razmer tudi v tem smislu nekaj premika na boljše in zavedanje in sprejem tega koncepta je dober korak za boljšo prihodnost. (Vir: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?ID=2338)

4.1 Primerjava stopnje izobrazbe in vseživljenjskega učenja v Evropi

V spodnji tabeli (Tabela 1) so prikazani podatki o stopnji izobrazbe mladine, zgodnje opustitve izobraževanja ter vseživljenjskega učenja v Evropi med letoma 2005-2007. Podatke smo pridobili na statističnem uradu republike Slovenije (Vir: http://www.stat.si/letopis/2008/33_08/33-06-08.htm).

Tabela 1: Stopnja izobrazbe mladine, zgodnja opustitev izobraževanja in vseživljenjsko učenje v Evropi (v %)

%	Stopnja izobrazbe mladine (1)			Zgodnja opustitev izobraževanja (2)			Vseživljenjsko učenje (3)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Slovenija	90,5	89,4	91,5	4,3⁶⁾	5,2⁶⁾	4,3⁶⁾	15,3	15,0	14,8
Avstrija	85,9	85,8	84,1	9,0	9,6	10,9	12,9	13,1	12,8
Belgija	81,8	82,4	82,6	13,0	12,6	12,3	8,3	7,5 ⁴⁾	7,2
Bolgarija	76,5	80,5	83,3	20	18,0	16,6	1,3	1,3	1,3
Ciper	80,4	83,7	85,8	18,1	16,0	12,6	5,9 ⁵⁾	7,1	8,4
Češka	91,2	91,8	91,8	6,4	5,5	5,5	5,6	5,6	5,7
Danska	77,1	77,4	70,8	8,5	10,9	12,4 ⁵⁾	27,4	29,2	29,2
Estonija	82,6	82,0	80,9	14,0	13,2	14,3	5,9	6,5	7,0
Finska	83,4	84,7	86,5	9,3	8,3	7,9 ⁴⁾	22,5	23,1	23,4
Francija	83,4	83,2	82,4	12,0	12,3	12,7	7,1	7,6	7,4
Grčija	84,1	81,0 ⁷⁾	82,1	13,3	15,9	14,7	1,9	1,9	2,1
Irska	85,8 ⁷⁾	85,7	86,7	12,3 ⁴⁾	12,3	11,5	7,4	7,3	7,6
Italija	73,6	75,5	76,3	21,9	20,8	19,3	5,8	6,1	6,2
Latvija	79,9	81,0	80,2	11,9	19,0 ⁴⁾	16,0	7,9	6,9	7,1
Litva	87,8	88,2	89	9,2	10,3	8,7	6,0	4,9 ⁴⁾	5,3
Luksemburg	71,1	69,3	70,9	13,3	17,4	15,1	8,5	8,2	7,0
Madžarska	83,4	82,9	84,0	12,3	12,4	10,9	3,9	3,8	3,6
Malta	53,7	50,4	54,7	41,2	41,7	37,6	5,3	5,5	6,0
Nemčija	71,5 ⁵⁾	71,6	72,5	13,8	13,9	12,7	7,7	7,5	7,8
Nizozemska	75,6	74,7	76,2	13,6	12,9	12,0	15,9	15,6	16,6
Poljska	91,1	91,7	91,6	5,5	5,6	5,0	4,9	4,7	5,1
Portugalska	49,0	49,6	53,4	38,6	39,2 ⁴⁾	36,3 ⁴⁾	4,1	4,2 ⁴⁾	4,4 ⁴⁾
Romunija	76,0	77,2	77,4	20,8	19,0	19,2	1,6	1,3	1,3
Slovaška	91,8	91,5	91,4	5,8	6,4	7,2	4,6	4,1	3,9
Španija	61,8	61,6	61,1	30,8 ⁵⁾	29,9	31,0	10,5 ⁵⁾	10,4	10,4
Švedska	87,5	86,5	87,2	11,7 ⁵⁾	12,0	12,0	33,4⁷⁾	32,0⁷⁾	32,0
Združeno Kraljestvo	78,2	78,8	78,1	14,0	13,0	13,0	27,5	26,6⁴⁾	26,6

1) Delež prebivalcev, starih 20-24 let, ki imajo dokončano najmanj srednjo šolo.

2) Delež prebivalcev, starih od 18 do 24 let, ki imajo končano le osnovno šolo in ki niso vključeni v nadaljnje izobraževanje ali usposabljanje.

3) Delež prebivalcev, starih od 25 do 64 let, ki so sodelovali v izobraževanju in usposabljanju v štirih tednih pred anketo.

4) Začasen podatek.

5) Prelom v časovni vrsti (podatek se ne nahaja za prikazano leto)

6) Nezanesljiv podatek.

7) Ocenjen podatek.

Podatki, prikazani v tabeli 1, so izraženi v odstotkih. Kot lahko vidimo iz podatkov, je prebivalstvo Slovenije zelo dobro izobraženo, pa tudi pri neformalnem izobraževanju imamo visoko povprečje. Glede na ostale evropske države smo med tistimi, ki imajo največji delež pri vseživljenjskem učenju, tako lahko rečemo, da Slovenija kar dobro sledi načelom stalnega izobraževanja in usposabljanja in je na ravni drugih evropskih držav. Slovenija ima dobro razvit sistem izobraževanja in usposabljanja in tudi ljudje se zavedamo, da z nizko izobrazbo ne moremo biti konkurenčni na trgu, hkrati pa tudi ne moremo imeti velikih ambicij za lastno kariero, če se stalno ne izpopolnjujemo.

4.2 Dokumenti v Sloveniji

Slovenija si je v obdobju med 2004 in 2006 v programskem dokumentu, ki izhaja iz dokumentov EU, zastavila cilj: »priznavanje neformalnega izobraževanja«, saj je to bilo prepoznano kot ena izmed pomanjkljivosti našega sistema, ki jih bo treba odpraviti, da bomo dosegli želene premike. Ukrep se imenuje vseživljenjsko učenje, v katerem so aktivnosti usmerjene k izboljšanju izvajanja programov izobraževanja in usposabljanja ter potrjevanju neformalno in formalno pridobljenega znanja in izboljšanje odzivnosti sistemov izobraževanja in usposabljanja na spremembe zahtev na trgu dela in zahtev posameznikov. Splošni cilj tega ukrepa je »povečati stopnjo udeležbe v vseživljenjskem učenju«. (Dragar in Matkovič, 2007)

Dokumenti, povezani z vseživljenjskim učenjem v Sloveniji, morajo neposredno slediti evropskim dokumentom, kajti z vstopom v EU si tudi v Sloveniji prizadevamo slediti evropskim standardom in načelom. Tako se je tudi razvila strategija

vseživljenjskosti učenja v Sloveniji, ki je natančneje opisana v naslednjem podpoglavju.

4.3 Strategija vseživljenjskosti učenja v Sloveniji

V Sloveniji na področju VŽU sledimo strategiji, ki obravnava vseživljenjskost učenja v Sloveniji. Ta strategija se je pripravila po sklepu Ministrstva za šolstvo in šport RS leta 2005, v sklopu uresničevanja programa Evropske unije: Izobraževanje in usposabljanje 2010.

Vizija te strategije je, da se v Sloveniji ustvarijo razmere za to, da bodo vsem ljudem zagotovljene priložnosti za celosten razvoj njihovih možnosti. »Udejanjanje strategije vseživljenjskosti učenja bo odločilno pripomoglo k ustvarjanju ustreznih razmer. Z udejanjanjem strategije vseživljenjskosti učenja se bosta povečali zlasti raven in stopnja inovativnosti na vseh področjih, v gospodarskem, družbenem in političnem življenju. Temeljna filozofija in načelo vseživljenjskosti učenja ni le slediti razvoju »družbe mislečih«, temveč nenehno narekovati tak razvoj in razvoj »učee se družbe««. (Jelenc (ur.), 2007, str. 7)

4.3.1 Cilji strategije

Kot članica EU se tudi Slovenija drži temeljnih načel in strategij, ki so prisotne v Evropi, zato ima tudi naša strategija neposredno povezavo z Lizbonskim sporazumom oz. z Evropsko strategijo učenja. Cilji strategije VŽU v Sloveniji torej temeljijo na ciljih EU, in sicer na 3 dolgoročnih ciljih (podrobneje smo jih že opisali v poglavju o VŽU v EU), ki so:

- izboljšanje kakovosti sistemov izobraževanja in usposabljanja v Evropski uniji,
- vsem olajšati dostop do izobraževanja in usposabljanja,
- odpiranje sistemov izobraževanja in usposabljanja v širše okolje.

Torej strategija v Sloveniji sledi in je usklajena z evropskimi standardi in strategijo Izobraževanja in usposabljanja v EU. Cilji strategije VŽU v Sloveniji pa so natančneje definirani takole:

1/ »Omogočiti vsem ljudem učenje in izobraževanje v vseh življenjskih obdobjih, na vseh področjih življenja in v vseh okoljih. Posebno pozornost je treba pri tem nameniti zagotavljanju priložnosti za izobraževalno prikrajšane skupine.

2/ Krepiti zavedanja, da posamezniki z učenjem povečujejo zaupanje vase, razvijajo ustvarjalnost, podjetnost in znanje, spretnosti in kvalifikacije, ki jih potrebujejo za dejavno udeležbo v gospodarskem in družbenem življenju ter za boljšo kakovost življenja.

3/ Razvijati pri vseh ljudeh zavedanje, da imajo pravico do učenja in izobraževanja, in tudi krepiti njihovo soodgovornost zanj.

4/ Omogočiti vsakemu človeku učenje po njegovi meri, to pomeni, da se skušata izobraževanje in usposabljanje optimalno prilagoditi potrebam in zahtevam učeče se osebe.

5/ Razvijati pozitiven odnos posameznika do učenja in razumevanje pomena vseživljenjskosti učenja v vseh obdobjih človekovega življenja; tak odnos je treba včleniti v kurikule na vseh stopnjah vzgoje in izobraževanja.

6/ Zvišati raven vseh vrst pismenosti prebivalcev Slovenije ter rabe pismenosti za različne namene in v različnih povezavah.

7/ V nacionalni politiki ter v teoriji in praksi vzgoje in izobraževanja v Sloveniji doseči integracijo vseh področij vzgoje in izobraževanja v koherenten sistem, ki bo zagotavljal enakovredne in enakopravne možnosti za razvijanje in udeležanje različnih zvrsti, oblik, vsebin in namenov izobraževanja in učenja.

8/ Razviti kakovostno in prožno ponudbo možnosti in okoliščin za nenehno učenje, izobraževanje in usposabljanje ter možnost za izbiro raznovrstnih in učinkovitih metod učenja in poučevanja.

9/ Spodbujati in omogočati učenje na vseh življenjskih področjih in področjih dejavnosti. To naj z ustreznimi instrumenti omogoči celostna politika, ki mora povezovati gospodarski interes z družbenimi in kulturnimi cilji.

10/ Zagotoviti ustrezno ravnotežje med vlaganjem v izobraževanje in učenje za izboljšanje človeškega kapitala (povečevanje produktivnosti, konkurenčnosti in individualne zaposljivosti) ter vlaganjem v izobraževanje in učenje za osebni razvoj in dejavno demokratično državljanstvo.

11/ Pospešiti uveljavljanje in uporabo znanja, spretnosti in učenja kot temeljnega vira in gibal za razvoj lokalnih in regionalnih območij ter v teh tudi za razvoj socialnih omrežij.

12/ Z vsemi javnimi sredstvi ter mediji za sporazumevanje in oglaševanje promovirati vseživljenjsko učenje kot temeljno življenjsko vrednoto.

13/ Pospešiti razvijanje »učee se družbe« in »družbe, ki temelji na znanju« ter »družbe mislečih« kot njune evolutijske nadgradnje.

14/ Spodbujati mobilnost v izobraževanju in zaposlovanju.« (Jelenc (ur.), 2007, str. 7)

4.4 Razvoj kariere

Strategija VŽU v Sloveniji opredeli svojo temeljno filozofijo in načelo takole: »Temeljna filozofija in načelo vseživljenjskosti učenja ni le slediti razvoju »družbe mislečih«, temveč nenehno narekovati tak razvoj in razvoj »učee se družbe«« (Jelenc, 2007, str. 7). Razvoj kariere poteka vzdolž odraslega življenja in se močno navezuje na VŽU in izobraževanje. Kaj razumemo kot kariera? Ko govorimo o poklicni karieri, lahko s tem razumemo napredovanje v zaposlitvi in poklicu. Skozi svojo življenjsko dobo želimo pridobiti čim boljše delovno mesto in čim bolj ugleden status, za to pa moramo biti pripravljeni žrtvovati veliko našega časa in napora. Za učinkovit razvoj kariere pa je gotovo, da se moramo izobraževati ves čas in stalno usposablјati, kajti le na ta način lahko dosežemo višje rezultate ter boljša znanja na posameznih področjih.

To, da postaja vseživljenjsko učenje danes nujnost predvsem v kontekstu razvoja kariere, je zelo jasno. Kot smo večkrat omenili, se ljudje dodatno izobražujejo in učijo prav zaradi potreb dela, če pa želimo sami prevzeti v roke lastno kariero in lasten razvoj, je povezava z VŽU neizbežna. Kariera vedno bolj pomeni posameznikovo življenjsko pot na področju učenja in dela. Razvoj posameznikove kariere predstavlja pridobivanje različnih spretnosti in izkušenj. Načrtovanje in vodenje kariere pomeni večanje kompetentnosti, znanja in zmožnosti za delo.

Delodajalci zahtevajo vedno večjo spretnost zaposlenih, kar pomeni, da se moramo posamezniki zavedati sprememb trendov in pomena stalnega izobraževanja. V preteklosti je zadostovala nizka izobrazba in predvsem samo formalno izobraževanje, danes pa gotovo ne gre brez dodatnih znanj in izpopolnjevanj skozi čas. Pri razvoju kariere pa je ključnega pomena že razvoj učenja od mladosti. Strategije VŽU so torej pomemben del tega, saj je njihov cilj razvoj koncepta učenja skozi vso življenjsko dobo že od začetkov izobraževanja, in sicer že od naše mladosti. Prihodnje generacije bodo imele v predstavi koncept VŽU že od prvih razredov osnovnih šol.

4.4.1 Vpliv strategije vseživljenjskosti učenja na kariero

»Z vpeljevanjem modelov razvoja človeških virov v procesih dela in uresničevanjem načela, da je vsako delovno mesto tudi učno mesto, je mogoče uresničevati vseživljenjsko učenje tudi na delovnih mestih; pri tem je pomembno, da se vsi, delodajalci in delavci, zavedajo odgovornosti za svoje napredovanje tako za potrebe dela kot za osebni razvoj v širšem pomenu. Pri tem je treba zagotoviti delež sredstev od dobička za učenje, izobraževanje in razvoj delavcev«. (Jelenc (ur.), 2007, str. 15)

Za spodbujanje motivacije za učenje in delo je pomembno, da se tega zavedajo predvsem delodajalci, ki zaposlenim omogočajo dodatno učenje, izobraževanje in razvoj – da lahko poleg poklicnega in za delo funkcionalnega znanja v mejah možnosti izbirajo tudi vsebine v skladu z osebnimi interesi in potrebami. Odpraviti ali omiliti bi bilo treba tudi neenakost pri dostopu do tistega izobraževanja, ki ga ponuja delodajalec.

Učenje in izobraževanje imata torej ključni pomen na razvoj posameznikove kariere, povezana pa morata biti predvsem z interesom tako posameznikov kot delodajalcev. Le formalno izobraževanje ne zadostuje več, predvsem če želimo biti konkurenčni z

evropskim in svetovnim trgom. Bistveno je tudi, da se delovna mesta oblikujejo tako, da se spodbuja ustrezna raba pismenosti, znanja in spretnosti. Posamezniki moramo biti torej pripravljeni tudi sami prevzeti odgovornost lastnega izobraževanja v roke, kajti le tako lahko imamo upanje v uspešno kariero.

Strategija VŽU v Sloveniji točno definira postopke in načine, ki jih je potrebno uporabiti, ko govorimo o razvoju kariere in povezavo z VŽU. Potrebno je, da podjetja pomagajo zaposlenim pri dodatnem izobraževanju, hkrati pa mora svoj delež dati tudi država. Pravice do izobraževanja in usposabljanja so zakonsko utemeljena in dogovorjena v kolektivnih pogodbah, zato jih je treba spoštovati in upoštevati. Zelo pomembno je poleg izobraževanja zaposlenih v podjetjih učenje in izobraževanje brezposelnih in drugih skupin, ki se pripravljajo na vstop na trg delovne sile. Pomembno je torej, da se ne posvetimo le določeni skupini ljudi, ampak pojem VŽU razširimo na več skupin, ki lahko s pomočjo tega koncepta razvijejo lastno kariero in s tem pomembno vplivajo na gospodarstvo in višanje nivoja le-tega. (Jelenc (ur.), 2007)

5 IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Izobraževanje odraslih predstavlja pomembno oziroma ključno vlogo v kontekstu vseživljenjskega učenja in izobraževanja. Takšno izobraževanje lahko štejemo kot napredno oziroma dodatno izobraževanje, ki izpolnjuje formalno učenje. Izobraževanje odraslih lahko pa definiramo tudi kot neformalno obliko učenja, čeprav se za večino raznih programov pridobi javno veljavne listine. Odrasli se večinoma dodatno izobražujejo iz različnih razlogov - od potreb pri delu ali lastnih želja po izpopolnjevanju in dodatnem izobraževanju.

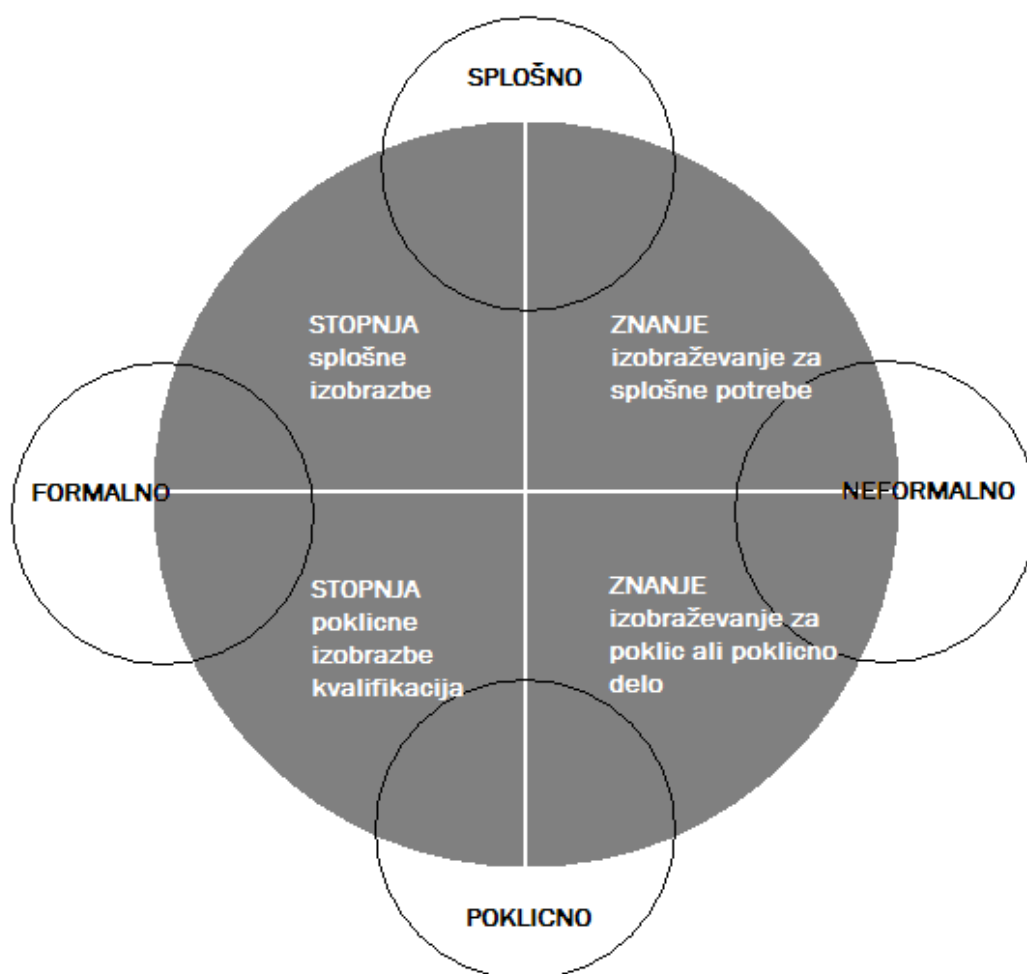
»Pomembno je, da posameznik pridobiva znanje, spretnosti in navade predvsem za svoj razvoj in da si z zavestjo, da je to zanj posebnega pomena, v življenju oblikuje učne navade in prijeme, ki mu omogočajo stalno izobraževanje in učenje. Tako si oblikuje sistem učenja in izobraževanja vse življenje. To tudi pomeni, da izobraževanje otrok in mladine, torej začetno izobraževanje in izobraževanje odraslih ali nadaljevalno izobraževanje, pojmuje kot enakovredna in enako pomembna dela sistema izobraževanja, ki vsak po svoje pripomoreta k posameznikovemu celostnem razvoju. Izobraževanje odraslih ponuja vnovično možnost tistim, ki svojih ciljev v začetnem izobraževanju niso dosegli, ter podpira nove možnosti za bogatitev ali osvežitev že pridobljenega znanja in za osebno rast. Nenehno izobraževanje torej lahko omogoči odprt sistem izobraževanja, ki ceni učenje in znanje, ne glede na to, kako in kdaj sta bila pridobljena.« (Jelenc-Krašovec, 1996, str. 9)

Izobraževanje je torej dejavnost, ki poteka skozi vsa obdobja človekovega življenja. Poudariti želimo, da se človek začne učiti v otroštvu, učenje kot temeljno dejavnost nadaljuje tudi v obdobju mladostništva vse dotlej, ko izstopi iz sistema rednega izobraževanja in prevzame druge družbene vloge kot temeljne. Vendar se takrat učenje ne konča, saj posameznik potrebuje novo znanje ves čas: na delovnem mestu, v družini, v prostem času ipd. Tako učenje in izobraževanje sta za posameznika pomembna vse do konca življenja ali do takrat, ko je še lahko tako ali drugače dejaven. (Jelenc-Krašovec, 1996)

Vrste oz. področja izobraževanja odraslih opredelimo po namenu iz dveh zornih kotov (Jelenc, 1994, str. 45):

- »ali izobraževanje omogoča pridobitev javno priznane stopnje izobrazbe ali usposobljenosti« in
- čemu je izobraževanje predvsem namenjeno – za opravljanje poklica, poklicnega dela ali za druge splošne človekove potrebe«.

Na sliki 1 so prikazane štiri temeljne kategorije, na katere lahko delimo izobraževanje odraslih, kajti takšno izobraževanje ni točno definirano kot formalno ali neformalno.

Slika 1: Vrste/področja izobraževanja odraslih po namenu (Vir: Jelenc, Z. 1994, str. 46)

Izobraževanje odraslih ima štiri temeljne kategorije (navedbe citirane iz: Jelenc, Z. 1994 str. 48-49):

- a) formalno izobraževanje za pridobitev javno priznane stopnje splošne izobrazbe,
- b) formalno izobraževanje za pridobitev javno priznane stopnje strokovne ali poklicne izobrazbe,
- c) neformalno splošno izobraževanje,
- d) neformalno izobraževanje za poklic ali poklicno delo.

Formalno izobraževanje za pridobitev javno priznane stopnje splošne izobrazbe omogoča odraslim osebam, da pridobijo tisto osnovno in splošno znanje, ki ga v mladosti zaradi raznih razlogov niso uspeli pridobiti. Sem štejemo predvsem začetno izobrazbo, torej osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje.

Formalno izobraževanje za pridobitev javno priznane stopnje strokovne ali poklicne izobrazbe omogoča odraslim pridobitev višje oziroma napredne izobrazbe, ki je niso še pridobili in s tem tudi pridobitev javno veljavne listine ali spričevala. To zajema srednjo, višjo in visoko stopnjo, hkrati pa tudi razna usposabljanja za poklicno delo ter specializacije z javno veljavno potrditvijo posebne usposobljenosti.

Za **neformalno splošno izobraževanje** se štejejo usposabljanja in učenje za lastne potrebe oziroma lastne želje ter za lastni osebnostni razvoj. Pri tem izobraževanju gre torej bolj za lastne potrebe po dodatnem izobraževanju, ki so lahko povezane tudi z individualno kariero in potrebe pri delu, ki pa nastanejo iz osebne želje po lastnem izpopolnjevanju.

Pri neformalnem izobraževanju za poklic ali poklicno delo se štejejo usposabljanja in izobraževanja, ki jih zahtevajo delovna mesta in potrebe na delu. Takšno izobraževanje torej nastane za usposabljanje za določeno delovno mesto in za privajanje in napredovanje v lastni karieri.

5.1 Sposobnosti odraslih za učenje

Sposobnost posameznikov za učenje je vezano na zrelost oseb. Sposobnost učenja in dojetanja učenja se razlikuje od posameznika do posameznika, saj nekateri potrebujejo več časa za dozorevanje in tudi njihova sposobnost učenja se lahko

poveča šele v zrelem obdobju življenja. V preteklosti so se osredotočili samo na učenje v mladih letih življenja, danes pa se s pojmom vseživljenjskega učenja tako prepričanje spreminja. Naša sposobnost učenja je gotovo v mladih letih večja, vendar se je glede na preteklost prepričanje, da se moramo izobraževati samo v mladosti, zelo spremenilo. V mladosti si moramo krepiti osnovna znanja, ki jih bomo nato dopolnjevali v odraslem obdobju oziroma v celotnem obdobju našega življenja. »Izobraževanje starejših odraslih naj bi predstavljalo eno od sestavin koncepta vseživljenjskega učenja, če pojem razumemo kot izobraževanje in učenje skozi celo življenje, torej od rojstva do konca življenja«. (Kump in Jelenc-Krašovec, 2009, str. 7)

Strokovnjaki v zadnjem času precej drugače pojmujejo sposobnosti odraslih za učenje. To pomeni, da ni več mogoče potrditi starih pojmovanj, da so sposobnosti odraslih (in pozneje starejših) za učenje bistveno manjše od tistih, ki jih ima mladina. Danes vemo, da vpliva na kakovost učenja veliko dejavnikov, od tega, koliko se učimo in kako se učimo, kako spodbudno je naše okolje ipd., pa do lastne predstave o sebi, izkušnjah in načinih spoznavanja informacij. (Jelenc-Krašovec, 1996)

Za izobraževanje pa lahko gotovo rečemo, da je najbolj pomembna volja in motiviranost za učenje. Če smo motivirani, se lahko tudi v poznem obdobju življenja veliko naučimo, pa čeprav morda naše intelektualne sposobnosti niso več na vrhuncu. Pomembno se je vprašati, kakšna je pripravljenost izobraževanja odraslih in iz česa nastaja. »Pripravljenost za izobraževanje odraslih je določena naravnost, splošna želja po učenju oziroma znanju, odprtost za sprejemanje novih spoznanj«. (Krajnc, 1979, str. 85)

5.2 Izobraževanje odraslih v Sloveniji

5.2.1 Zakon o izobraževanju odraslih

Izobraževanje odraslih in vseživljenjsko učenje sta točno definirana v naši zakonodaji. Vse zaključke in ugotovitve o zakonodaji o izobraževanju odraslih smo pridobili s pomočjo navedenega vira (Vir: Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o izobraževanju odraslih – ZIO-A (Uradni list RS, št. 69/06 z dne 3. 7. 2006)).

V zakonodaji, ki ureja ta področja, lahko izpostavimo naslednja načela:

- vseživljenjskost izobraževanja,
- dostopnost izobraževanja pod enakimi pogoji,
- svoboda in avtonomnost pri izbiri poti, vsebine, oblik, sredstev in metod izobraževanja,
- laičnost izobraževanja odraslih, ki se opravlja kot javna služba,
- strokovna in etična odgovornost izobraževalcev,
- spoštovanje osebnosti in dostojanstva vsakega udeleženca in
- v izobraževanju odraslih, ki daje javno veljavno izobrazbo, doseganje enakih standardov kot v izobraževanju mladine.

V tem zakonu je določeno, da bodo vsi udeleženci izobraževanja odraslih imeli pravice do organiziranega izobraževanja pod strokovnim vodstvom in da bodo imeli hkrati pravico do izobraževalnega dopusta ter drugih pravic, določenih z drugimi predpisi in kolektivnimi pogodbami. Pravico imajo tudi do zdravstvenega varstva, če se izobražujejo po javno veljavnih programih. V teh programih sodelujoči pridobijo razna znanja spretnosti in veščine, lahko pa tudi javno veljavne listine ali izobrazbo (odvisno od programa). Udeleženci izobraževanja odraslih torej dobijo status, ki pa jim preneha, ko končajo z izobraževanjem ali se izpišejo iz takšnih izobraževanj.

Izobraževalni programi, s katerimi se pridobijo javno veljavne izobrazbe, so ocenjeni in se pridobijo z ugotavljanjem in preverjanjem znanja. Odrasli lahko tako z izpiti dokazujejo znanje, ne glede na način njegovega pridobivanja, pri državnem izpitnem centru.

Pogoji za opravljanje izobraževanja odraslih

Izobraževanje odraslih lahko opravljajo vsi učitelji, predavatelji višjih strokovnih šol, organizatorji izobraževanja odraslih in drugi strokovni delavci v ljudskih univerzah, šolah oziroma njihovih enotah, specializiranih organizacijah za izobraževanje odraslih in drugih organizacijah, ki so registrirane za izobraževanje odraslih.

Programa izobraževanja odraslih lahko opravljajo vse organizacije, ki izpolnjujejo tri ključne pogoje:

- strokovni delavci morajo imeti ustrezno izobrazbo (specifično za sam program, pedagoško-andragoško izobrazbo ...) ali strokovni izpit, ki je predpisan za posamezno področje,
- imeti morajo učitelje in strokovne delavce, ki izpolnjujejo pogoje, predpisane za posamezna področja izobraževanja,
- imeti morajo ustrezno opremo in prostore prepisane za posamezna področja.

Smer visokošolske izobrazbe, minimalne standarde prostorov in opreme določi minister, pristojen za izobraževanje odraslih.

Letni program in financiranje

Izvajanje nacionalnega programa se določi z letnim programom, ki ga sprejme Vlada Republike Slovenije. Letni program določa vse izobraževalne programe odraslih, ki se financirajo iz javnih sredstev. Preden vlada odobri program, mora pridobiti mnenje Strokovnega sveta Republike Slovenije za izobraževanje odraslih.

Sredstva za izvajanje letnega programa se zagotavljajo iz državnega proračuna, lahko pa tudi iz sredstev lokalnih skupnosti in drugih virov. Ko so poznana sredstva za financiranje programov, pripravijo javni razpis, kjer razni izvajalci izpolnijo prijavo in nato sklenejo pogodbo. Izvajalce letnega programa izberejo pristojna ministrstva na podlagi tega razpisa. Za financiranje programov izobraževanja odraslih lahko nastanejo razni skladi, v katerih so določeni viri, načini in pogoji pridobivanja sredstev. Sklade lahko ustanovijo tudi lokalne skupnosti in druge pravne in fizične osebe, drugače se pa javna sredstva določijo z normativi in standardi, ki jih določi minister.

Vse poteke programov izobraževanja odraslih in pravila nadzoruje Inšpektorat RS za šolstvo in šport, ki vodi evidenco programov in pregleduje vso dokumentacijo, potrebno za izpeljavo projektov. Razne kršitve teh zakonov so kazensko določene v uradnem listu.

6 PREGLED AKTUALNEGA STANJA NA PODROČJU VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA IN IZOBRAŽEVANJA PO SVETU

Kot že omenjeno, se koncept vseživljenjskega učenja osredotoča na celotno obdobje izobraževanja ljudi, zato bomo skušali s pomočjo statistik analizirati vse podatke tako o formalnem izobraževanju kot tudi neformalnem in seveda izobraževanju odraslih, kjer bo tudi ključen poudarek. Začeli bomo s pregledom izobraževanja na splošno, nato se bomo osredotočili na izobraževanje odraslih in neformalno izobraževanje.

Večina statističnih podatkov je bila deloma pridobljena s pomočjo zbornika *Education at a Glance 2009*, deloma pa iz virov, ki jih navajamo v nadaljevanju. Zbornik vsebuje mednarodno primerljive statistike OECD o izobraževanju. OECD je »organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj, ki združuje 30 držav članic, ki so zavezane demokraciji in tržnemu gospodarstvu. OECD velja za organizacijo elitnih gospodarstev, saj države članice OECD z manj kot petino svetovnega prebivalstva ustvarijo več kot polovico svetovnega proizvoda«. (Vir: OECD)

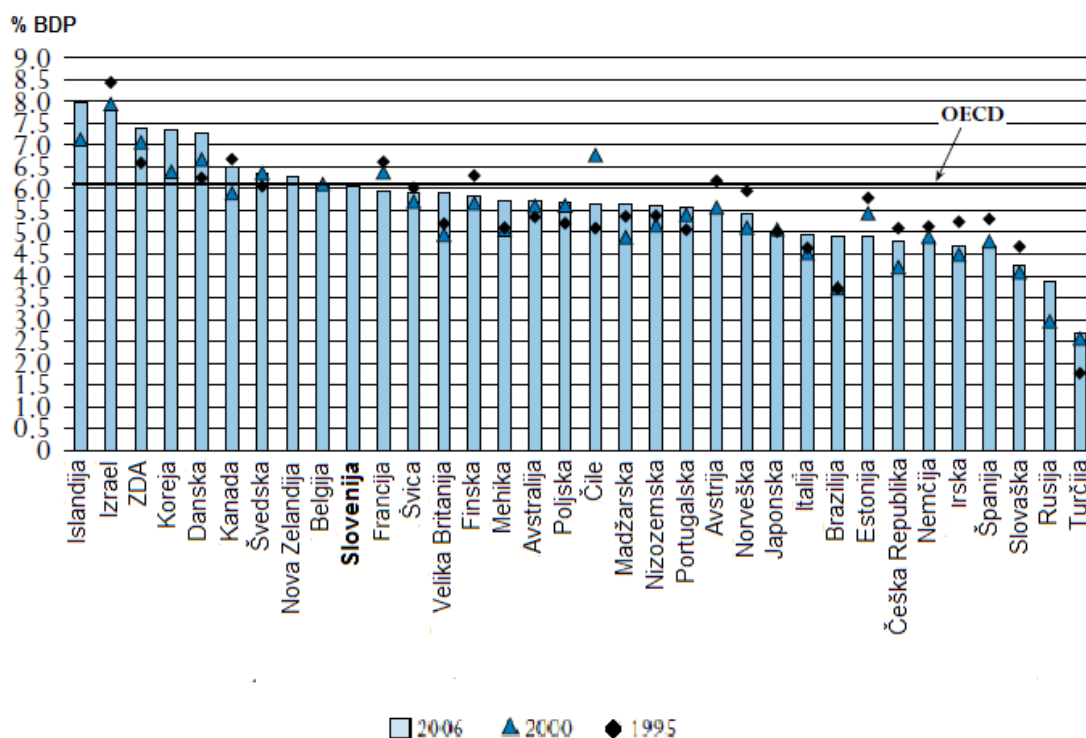
6.1 Finančni vidik sredstev za vseživljenjsko izobraževanje

Prvo poglavje je namenjeno finančnemu pregledu sredstev, ki jih države namenjajo za izobraževanje. Skušali bomo ugotoviti, ali je Slovenija v povprečju z evropskimi velesilami in ostalimi državami, tako da bomo imeli jasen pregled nad dogajanjem na področju vseživljenjskega izobraževanja.

6.1.1 Financiranje izobraževanja po svetu

Spodnja slika 2 prikazuje obseg sredstev, namenjenih za izobraževalne institucije, (po odstotku BDP) za države po svetu. Podatki s navedeni za obdobje v letih 1995, 2000 in 2006 in služijo primerjavi financiranj v posameznih državah. (Vir: *Education at a Glance, 2009*, str. 208)

Slika 2: Izdatki za izobraževalne ustanove kot odstotek BDP za vse ravni formalnega izobraževanja (1995, 2000, 2006) (Vir: Education at a Glance, 2009, str. 208)

Na sliki 2 so prikazana sredstva po odstotku BDP, ki so namenjena formalnemu izobraževanju. Obseg izdatkov je delno povezan z nacionalnim proračunom in prikazuje podatke za pridobitev primarne, sekundarne in terciarne stopnje izobrazbe. »Ta kazalnik zajema odhodke za šole, univerze in druge javne in zasebne ustanove, ki sodelujejo pri zagotavljanju in podpiranju izobraževalnih storitev (npr. izobraževalne storitve, ki jih podjetja imajo kot del dvojnega programa)«. (Education at a Glance, 2009, str. 210)

Če primerjamo podatke med leti 1995, 2000 in 2006, lahko opazimo, da so se sredstva spreminjala glede na posamezne države. Države OECD namenjajo v povprečju 6,1 % BDP za izobraževanje. Kot je razvidno iz slike, je Slovenija v povprečju z evropskimi standardi in je celo med tistimi državami, ki namenjajo največji odstotek svojih sredstev za izobraževanje v svetovnem merilu. Največji odstotek namenja Islandija, sledita ji Izrael in ZDA. Uradni podatki so samo do leta 2007, vendar lahko predvidevamo, da je tudi gospodarska kriza vplivala na takšna financiranja, zato se je v zadnjih letih verjetno odstotek občutneje zmanjšal. Kakšno je pa podrobnejše stanje v Sloveniji, si bomo pogledali v naslednjem poglavju.

6.1.2 Finančna sredstva za izobraževanje v Sloveniji

Slovenija je v povprečju s svetovnimi velesilami glede sredstev, ki jih namenja izobraževanju. V tabeli 2 so prikazani odstotki BDP, ki jih v Sloveniji namenjamo za razne projekte.

Tabela 2: Izdatki v Republiki Sloveniji po sektorjih (% BDP), Slovenija, 2005-2008
(Vir: Izdatki v Sloveniji)

	2005	2006	2007	2008
SKUPAJ	45,0	44,6	42,3	44,4
Javna uprava	5,8	5,5	5,2	5,1
Obramba	1,3	1,5	1,5	1,4
Javni red in varnost	1,7	1,7	1,6	1,6
Ekonomske dejavnosti	3,9	4,1	4,1	4,7
Varstvo okolja	0,8	0,8	0,8	0,8
Stanovanjske dejavnosti in urejanje okolja	0,5	0,6	0,6	0,9
Zdravstvo	6,3	6,3	5,9	6,1
Rekreacija, kultura in religija	1,3	1,3	1,2	1,7
Izobraževanje	6,6	6,4	5,9	6,2
Socialna zaščita	16,8	16,4	15,5	15,9

V Sloveniji se največji odstotek namenja za socialno zaščito, sledi izobraževanje, na tretjem mestu pa je zdravstvo. Iz tega lahko razberemo, da ima izobraževanje pomembno vlogo v nacionalnih načrtih. V letu 2008 smo za to namenili 6,2 % BDP. Namen vključuje del izdatkov za predšolsko vzgojo, izdatke za formalno in neformalno izobraževanje, za dopolnilne storitve pri izobraževanju ter za druge dejavnosti na področju izobraževanja.

6.1.3 Sredstva in finančni viri izobraževanja odraslih v Sloveniji

V tabeli 3 so prikazana javna sredstva, ki so bila namenjena za izobraževanje odraslih v Sloveniji do leta 2010. Glavni financer sistema je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ). Ministrstvo za šolstvo in šport pa tudi zagotavlja sredstva za neformalno izobraževanje.

Tabela 3: Javna sredstva za izobraževanje odraslih od leta 2004 do leta 2010 v mio €
(Vir: OECD: Priznavanje neformalnega in priložnostnega učenja 2006/2007, str. 34)

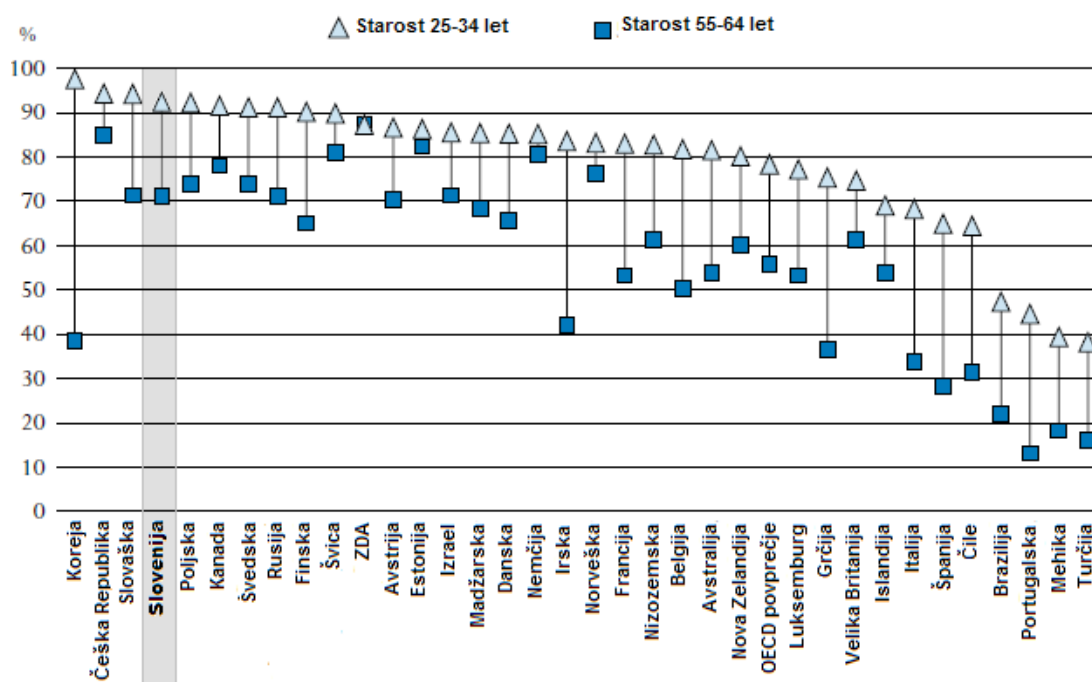
vir/leto	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	SKUPAJ
MŠŠ-lastna sredstva	6,89755	7,08784	7,53644	8,29008	9,11926	10,03106	11,11771	59,99647
MŠŠ-lastna udeležba	0,69606	1,22311	1,10042	1,21017	1,33119	1,46723	1,61078	8,63644
MŠŠ - skupaj	7,59361	8,31095	8,63686	9,50025	10,45044	11,49829	12,72849	68,63291
MDDSZ-lastna sredstva	10,37950	10,45294	11,49828	12,64794	13,91278	15,30406	16,83430	91,02981
MDDSZ-lastna udeležba	2,38862	2,87311	3,01583	2,21378	3,09845	3,40851	3,74903	20,74732
MDDSZ - skupaj	12,76812	13,32605	14,51411	14,86172	17,01123	18,71257	20,58333	111,77713
MŠŠ-sredstva EU	2,09943	3,36511	3,30084	3,63093	3,99398	4,39375	4,83275	25,61679
MDDSZ-sredstva EU	8,03970	9,50317	9,04748	6,64175	9,38925	10,32818	11,36099	64,31052
Sredstva EU skupaj	10,13913	12,86828	12,34832	10,27267	13,38323	14,72193	16,19374	89,92731
Drugi programi	0,38308	1,36666	1,36666	1,36666	1,36666	1,36666	1,36666	8,58302
Druga ministrstva	1,61245	0,86131	0,97314	1,06912	1,17053	1,25399	1,34162	8,28215
Občine	2,51924	1,34579	1,52064	1,67003	1,82861	1,95965	2,09610	12,94006
SKUPAJ	35,01563	38,07903	39,35974	38,74046	45,21070	49,51307	54,30993	300,14259

Kot vidimo, je veliko sredstev namenjenih tem projektom. Ministrstvo za šolstvo in šport (MŠŠ) je od leta 2004 namenilo približno 68,6 mio €, medtem ko je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ) kar 111,7 mio €. Vsota, namenjena za projekte izobraževanja odraslih in neformalnega izobraževanja iz Evropskih skladov, je znašala 89,9 mio €. Vse skupaj še s sredstvi in finančnimi viri iz občin, drugih programov in sredstev pa je znašalo približno 300 mio €, kar je zagotovo pomembna vsota. MDDSZ je glavni financer NPK, zagotavlja tudi sredstva za izobraževanje in usposabljanje brezposelnih, razvoj novih poklicev, izobraževanje odraslih, itd. Financira tudi strokovno delo javnih zavodov in razvoj novih in posodabljanje obstoječih kvalifikacij. Iz teh podatkov lahko razberemo, kako je koncept vseživljenjskega učenja in izobraževanja prisoten v Sloveniji in da igra zelo pomembno vlogo v nacionalnih načrtih.

6.2 Stanje in trendi izobraževanja po svetu

V tem poglavju bomo skušali ugotoviti, kakšno je stanje izobrazbe po svetu, glede na razpoložljive in dostopne podatke in predvsem, kakšno je stanje izobrazbe odraslega prebivalstva. S to raziskavo bomo ugotovili, kakšni so trendi izobraževanja in kako se je v letih razvila nujnost po stalnem učenju.

Najprej navajamo podatke o tem, koliko odraslega prebivalstva v svetovnem merilu je doseglo vsaj sekundarno stopnjo izobrazbe (vsaj srednješolsko izobrazbo). Pomagali si bomo z naslednjim grafikonom, ki prikazuje delež prebivalstva po državah z doseženo vsaj srednješolsko izobrazbo.

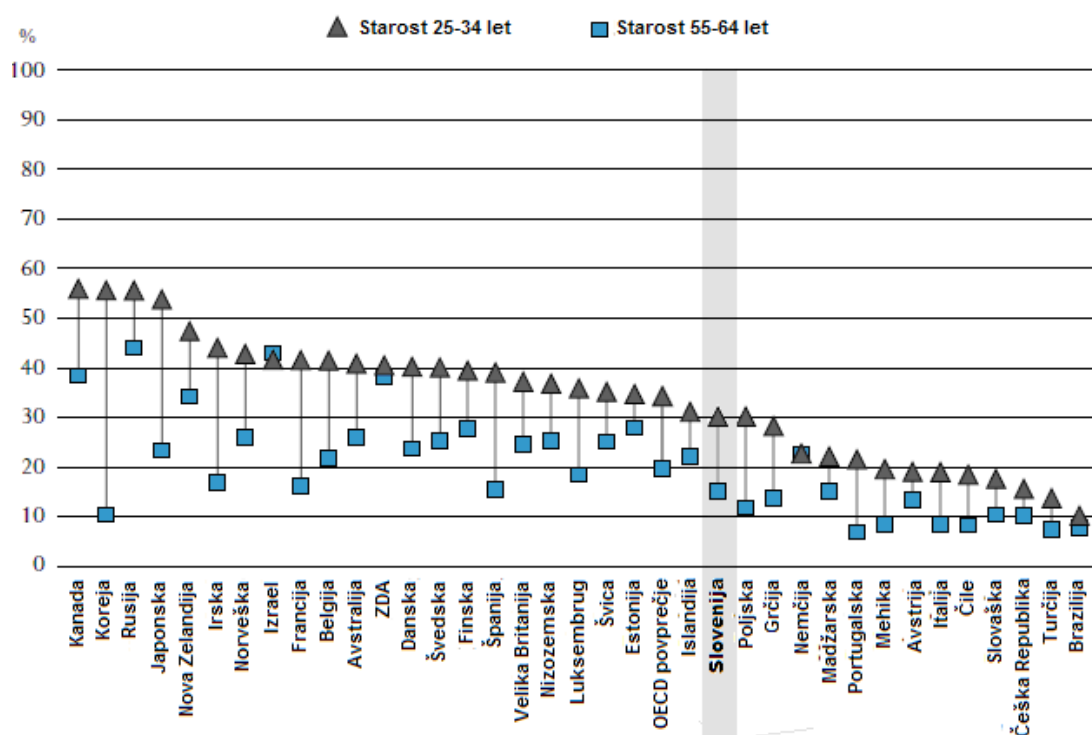
Slika 3: Število prebivalcev po svetu, ki je doseglo vsaj srednješolsko izobrazbo - primerjava med državami (2007) (Vir: Education at a Glance, 2009, str. 29)

Iz grafa (slika 3) lahko razberemo, da je stanje v Sloveniji zelo dobro in krepko nad povprečjem v primerjavi z večino drugih držav. Ker je graf prikazan v padajočem vrstnem redu glede stopnje izobrazbe prebivalstva od 25 do 34 let, lahko opazimo, da je Slovenija na četrtem mestu glede stopnje izobrazbe mlajših odraslih. Pri nas je doseglo vsaj srednješolsko izobrazbo več kot 70 % starejših odraslih in kar več kot 90 % mlajših odraslih (25-34 let). Kako se trendi učenja in izobraževanja

spreminjajo, lahko opazimo pri Koreji, ki ima največjo stopnjo izobrazbe mlajših odraslih, medtem ko je stanje starejših ljudi med najnižjimi. Lahko opazimo, da se nekatere države zelo zavedajo, da se nujnost stalnega izobraževanja v zadnjih desetletjih veča.

V državah, kjer ima odraslo prebivalstvo na splošno visoko stopnjo izobrazbe, so razlike med starostnimi skupinami manj izrazite. V 10 državah OECD, kjer ima več kot 80 % prebivalstva v starostni skupini 25-64 let vsaj višjo srednješolsko izobrazbo, je razlika v deležu 25-34 let in 55-64 let v povprečju 13 odstotnih točk. V Nemčiji in ZDA je delež prebivalstva s srednješolsko izobrazbo in več skoraj enaka za vse starostne skupine. V Sloveniji je razlika približno 18 odstotnih točk. (Education at a Glance, 2009)

Na naslednjem grafu (slika 4) pa si bomo pogledali tudi, kakšno je stanje izobrazbe po svetu na terciarni in višji stopnji izobrazbe.

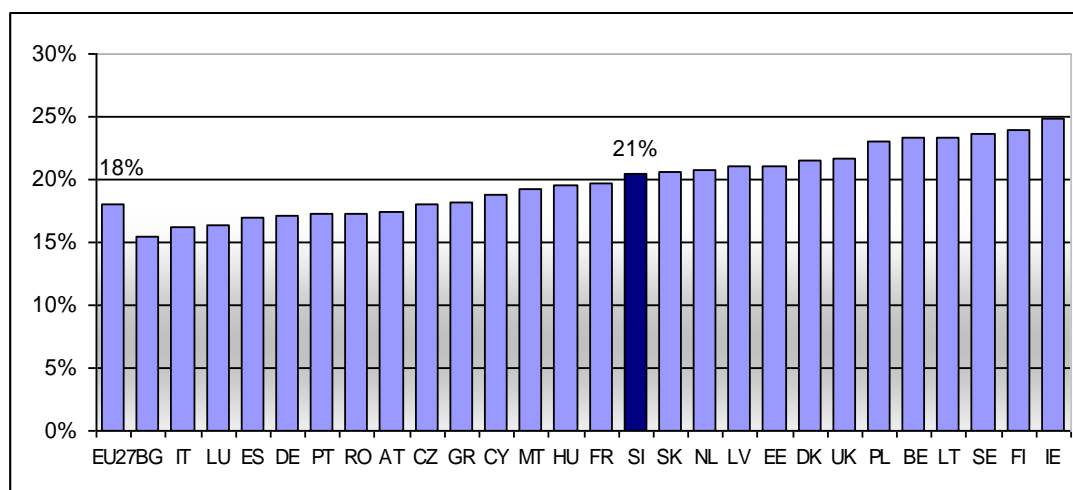
Slika 4: Število prebivalcev po svetu z doseženo vsaj terciarno stopnjo izobrazbe – primerjava med državami(2007) (Vir: Education at a Glance, 2009, str. 30)

Iz grafa je razvidno, da je stanje izobrazbe na terciarni ravni na splošno nižje od sekundarnega. Slovenija je na tem področju na nekoliko slabšem položaju, a še

vedno blizu povprečja svetovnih velesil in povprečju držav članic OECD ter držav, kot so Italija, Portugalska in Nemčija. Razlike so podobne kot pri pregledu stanja na sekundarni ravni, saj ima tudi tukaj mlajši del prebivalstva višjo stopnjo izobrazbe. Vodilna država na tem področju je Kanada, sledita ji Koreja in Rusija.

6.2.1 Mednarodna primerjava podatkov o formalnem izobraževanju

Kakšen je delež celotnega prebivalstva, vključenega v formalno izobraževanje po Evropi, prikazuje slika 5, na kateri so prikazani podatki o celotni populaciji, in sicer o deležu otrok, mladine in odraslih, ki so bili vključeni v izobraževanje od predšolske do terciarne ravni (podatki so navedeni za leto 2006).

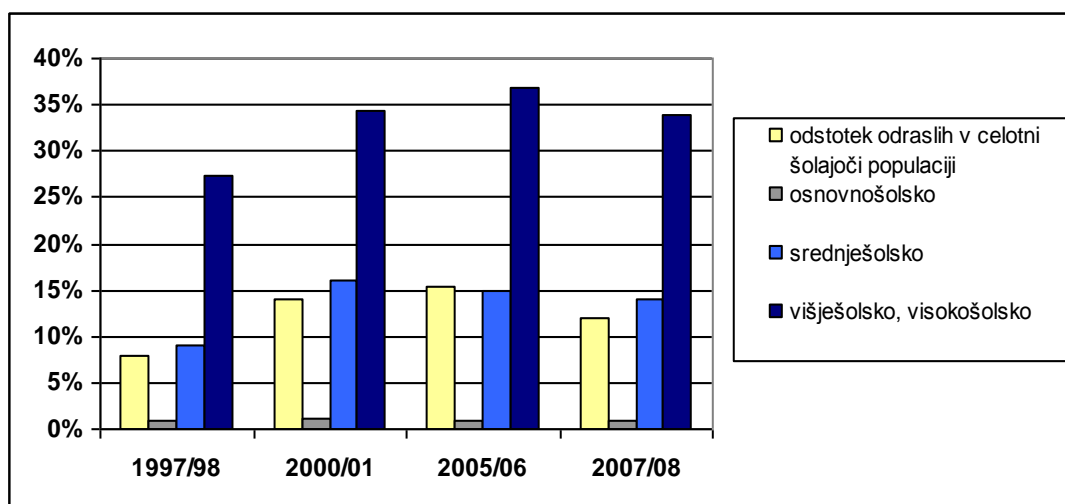
Slika 5: Delež otrok, mladine in odraslih v celotnem prebivalstvu, vključenih v izobraževanje od primarne do terciarne stopnje v EU, 2006 (Vir: Key data, 2009, str. 91)

Ta kazalnik nam prikazuje, da je Slovenija tudi s tega vidika med državami nad evropskim povprečjem. Irska, Finska in Švedska so vodilne države in imajo največji delež prebivalstva, vključenega v izobraževanje od primarne do terciarne ravni. Povprečje udeležbe je približno 18 %, v Sloveniji pa je delež okoli 21 %. Podatki so navedeni samo za udeležbo v formalnem izobraževanju, prikazujejo pa podatke za prebivalce vseh starosti. V naslednjih poglavjih pa si bomo ogledali, kakšni so trendi v kontekstu vseživljenjskega učenja in neformalnega izobraževanja.

6.2.2 Trendi izobraževanja odraslih v Sloveniji

»Trendi vključenih v izobraževanje po posameznih letih starosti kažejo, da je delež prebivalstva, vključenega v izobraževanje, naraščal od šolskega leta 1997/98 do vključno šolskega leta 2005/06, in sicer pri vseh opazovanih starostih. Po tem letu se je začela rast postopoma umirjati«. (Izobraževanje v Sloveniji, 2007-2008)

Na sliki 6 je prikazan delež oseb, ki so se izobraževali po programih za odrasle in po vrsti formalnega izobraževanja. Ti podatki nam bodo služili za primerjavo trendov izobraževanja v Sloveniji.

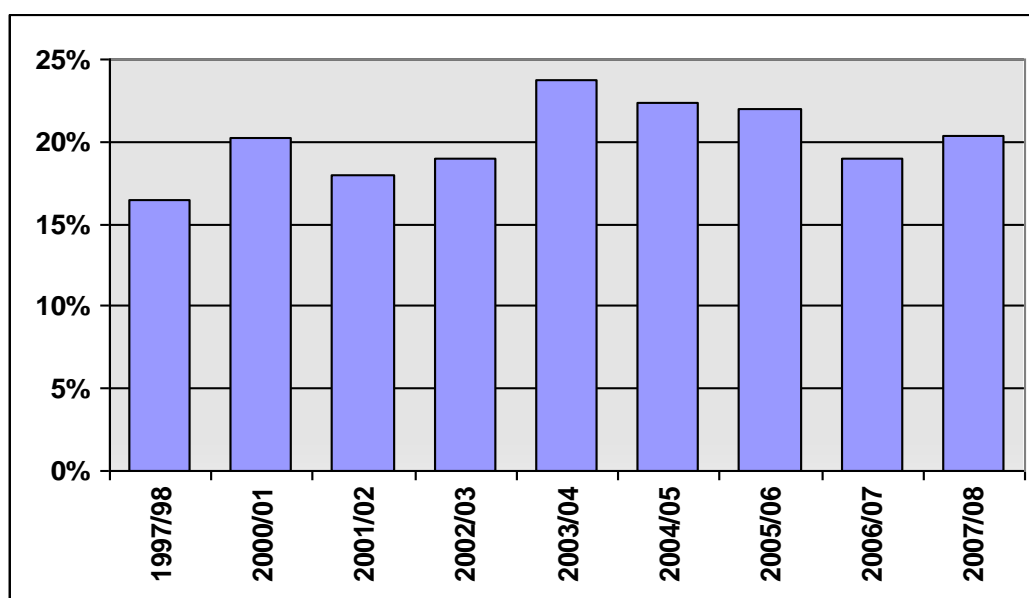

Slika 6: Delež oseb vse šolajoče se populacije, ki se izobražujejo po programih za odrasle, po vrsti izobraževanja, Slovenija, 1997/98-2007/08 (Vir: Izobraževanje v Sloveniji, 2007-2008, str. 3)

Slika prikazuje podatke o deležu oseb, ki se je v letih izobraževalo po programih za odrasle. Leta 1997 se je po teh programih izobraževalo 8 % vse šolajoče se populacije, medtem ko leta 2007 pa približno 12 %. Iz slike je razvidno tudi, kako se je delež starejše populacije od leta 1997/98 sčasoma krepko večal in povzpela na 15 % v letu 2005/06. Po tem letu je število udeležencev začelo rahlo upadati. »V šolskem letu 2007/08 je bilo v izobraževanje vključenih 450.000 oseb, od tega se je po programih za odrasle izobraževalo 55.000 oseb, to je 12 % vseh prebivalcev, vključenih v izobraževanje«. (Izobraževanje v Sloveniji, 2007-2008, str. 3) Največ odraslih, vključenih v izobraževanje, se izobražuje za višješolsko ali terciarno stopnjo izobrazbe, nato za sekundarno stopnjo in le majhen odstotek se izobražuje za

osnovnošolsko izobrazbo. S tem podatkom dobimo dodaten dokaz, da je stopnja izobrazbe v Sloveniji zelo dobra, saj ima večji del odraslih že doseženo osnovnošolsko in srednješolsko izobrazbo.

Po pregledu stanja za formalno izobraževanje v Sloveniji se bomo osredotočili na stanje neformalnega izobraževanja. Na naslednji sliki 7 je prikazan delež slušateljev v neformalnem izobraževanju v primerjavi s prebivalstvom v starostni skupini 15 do 64 let, torej v vseživljenjskem izobraževanju.

Slika 7: Delež slušateljev v neformalnem izobraževanju v starostni skupini 15-64 let, Slovenija, 1997/98-2007/08 (Vir: Izobraževanje v Sloveniji, 2007-2008, str. 6)

Iz slike je razvidno, kako se je delež slušateljev v neformalnem izobraževanju večal od leta 1997. Najvišjo stopnjo je dosegel v šolskem letu 2003/04, nato pa je rahlo upadel. Povprečno znaša vključenost v neformalno izobraževanje prebivalstva te starosti približno 20 %. Glede na ostale evropske države smo torej v povprečju. Podatki o neformalnem izobraževanju se ne spremljajo na individualni ravni, zato ne moremo govoriti o številu udeležencev v primerjavi s prebivalstvom v starosti od 15 do 64 let, temveč o številu udeležb. Nekateri udeleženci izobraževanja obiskujejo več izobraževalnih aktivnosti v opazovanem obdobju in so zato s skupnem številu zajeti večkrat. (Statistični podatki izobraževanja v Sloveniji, 2007-2008)

6.3 Vseživljenjsko izobraževanje: stanje v Sloveniji

V tem poglavju bomo podrobneje pregledali stanje v Sloveniji glede vseživljenjskega učenja in stanja izobrazbe. Pomagali si bomo z mednarodno anketo izobraževanja odraslih, ki je bila izvedena leta 2007. Ta naj bi dala tudi odgovore, kako v Sloveniji uresničujemo začrtane cilje v zvezi z evropskimi strategijami o vseživljenjskem učenju. Podatke smo pridobili na strani statističnega urada Slovenije. (Vir: Anketa 2007)

6.3.1 Udeležba odraslih v izobraževanju po določenih kriterijih v letu 2007

V tabeli 4 so prikazani rezultati ankete o izobraževanju odraslih po določenih kriterijih. Ugotavljal se je delež odraslih, ki se je izobraževal v formalnih in neformalnih načinih izobraževanja v Sloveniji po spolu, starostnem razredu in doseženi izobrazbi.

Tabela 4: Delež odraslih, vključenih v izobraževanje po spolu, starostnih razredih in doseženi izobrazbi (Vir: Anketa 2007)

	Vključeni v formalno ali neformalno izobraževanje	Delež, ki se ni izobraževal
Vsi udeleženci izobraževanja	40,6 %	59,4 %
Po spolu		
moški	38,1 %	61,9 %
ženske	43,1 %	57,9 %
Starostni razred		
25 - 34 let	52,1 %	47,9 %
35 - 49 let	45,0 %	55,0 %
50 - 64 let	27,1 %	72,9 %
Po izobrazbi		
Osnovnošolska ali manj	12,7 %	87,3 %
Srednješolska	39,0 %	61,0 %
Višješolska, visokošolska	67,6 %	32,4 %

Leto dni pred anketiranjem (v letu 2007) se je v Sloveniji izobraževalo nekaj več kot 40 % anketirancev v starosti 25-64 let. Ostali del anketirancev se ni izobraževal v formalnih ali neformalnih oblikah izobraževanja.

V prvem delu ankete izvemo, da se ženske izobražujejo nekoliko več kot moški. Dobrih 43 % vseh anketiranih žensk se je izobraževalo v formalnem ali neformalnem načinu izobraževanja, medtem ko je bil delež anketiranih moških približno 38,1 % .

V drugem delu ankete je ugotovljeno, da zanimanje za izobraževanje s starostjo upada. Najbolj zainteresirani za dodatno izobraževanje so predvsem mlajši odrasli in sicer v starostnem razredu 25-34 let, katerih se je izobraževalo več kot polovica in sicer 52,1 %. 45 % populacije odraslih v starostnem razredu 35-49 let se je tudi izobraževalo po raznih programih, medtem ko je bilo le dobrih 27 % prebivalcev v starostnem razredu 50-64 let, ki so bili deležni izobraževanja.

Tretji del ankete prikazuje, kako vpliva že dosežena izobrazba na dodatno izobraževanje. Rezultati kažejo, da ima pomemben vpliv na udeležbo izobraževanja že dosežena izobrazba in da se bolj izobraženi prebivalci lažje odločijo za vstop v kakšno obliko izobraževanja odraslih. Anketiranci z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo so bili deležni formalnega ali neformalnega izobraževanja odraslih s kar 67,6 %. Sledili so anketiranci s srednješolsko izobrazbo, ki so bili deležni izobraževanja z 39 % in le 12,7 % je bilo vseh odraslih z osnovnošolsko izobrazbo ali manj, ki so se udeležili dodatnega izobraževanja. Ta podatek ni ravno navdušujoč saj bi morali biti prebivalci z nizko izobrazbo prvi, ki se zavedajo nujnosti po dodatnem izobraževanju. Nekako pa je razumljivo, saj večina ljudi, ki so opustili šolo v mladosti, se zelo težko vrnejo k učenju. Ta trend bi bilo potrebno spremeniti, saj strategija vseživljenjskega učenja narekuje ravno to.

V anketi je ugotovljeno tudi to, da je večina odraslih bila deležna predvsem neformalnega izobraževanja.

6.3.2 Ovire pri vključitvi v izobraževanje

Kakšni pa so najpogostejši razlogi, da se ljudje ne odločijo za vključitev v izobraževanje? Na to vprašanje so tudi v anketi skušali najti odgovor in tako

anketirance vprašali po razlogih, zakaj se niso odločili za dodatno izobraževanje. 60 % anketirancev se ni izobraževalo, čeprav so si nekateri želeli, da bi se izobraževali. V spodnji tabeli 5 so prikazani najpogostejši razlogi neizobraževanja in sicer za odrasle, ki se niso izobraževali, a so si izobraževanja želeli, in za odrasle, ki so se že izobraževali in se niso udeležili dodatnih izobraževanj.

Tabela 5: Najpogostejše ovire pri vključevanju v izobraževanje (Vir: Anketa 2007)

Ovire pri izobraževanju	Najpogostejše ovire pri izobraževanju	
	Odrasli, ki se niso izobraževali a so si izobraževanja želeli	Odrasli, ki so se izobraževali in so si želeli še več izobraževanja
Skupaj	100	100
Izobraževanje je bilo predrago in si ga niste mogli privoščiti	28,5	23,7
Izobraževanje se ni ujemalo z našim urnikom	25,8	33,9
Zaradi družinskih obveznosti niste imeli časa za izobraževanje	15,6	15,4
Zaradi starosti ali zdravstvenih razlogov	8,7	2,9
V našem okolju ni bilo izobraževanja	7,7	8,1
Vaš delodajalec vas ni dovolj podpiral	6	8,1
Drugi razlogi	5,7	5,6
Niste izpolnjevali pogojev za izobraževanje	1,3	2
Niste se želeli udeležiti nečesa, kar vas spominja na šolo	0,7	0,3

Razlogov za neizobraževanje je bilo veliko. Največ anketirancev, ki so se že izobraževali in so si želeli dodatnega izobraževanja, je navedlo razlog, da se izobraževanje ni ujemalo z njihovim urnikom. Ta razlog je navedlo skoraj 34 % teh anketirancev. Drugi razlog pa je bil, da je izobraževanje predrago in si ga torej ne morejo privoščiti (23,7 %). 15,4 % teh anketirancev se dodatnega izobraževanja ni uspelo udeležiti zaradi družinskih obveznosti. Pozitiven znak je, da je majhen odstotek tistih, ki se niso uspeli izobraževati zaradi ne podpore delodajalcev, in sicer

samo 8,1 %. To je dober znak, kajti za uresničitev strategije vseživljenjskega učenja je zelo pomembno, da delodajalci podpirajo kandidate. Brez njihove podpore se je zelo težko vključiti v dodatna izobraževanja. Pozitiven znak pa je tudi nizek odstotek ljudi, ki se niso uspeli izobraževati, ker v okolju ni bilo takih izobraževanj (8,1 %). S tem kazalnikom lahko sklepamo, da je ponudba izobraževanj v Sloveniji dobra. Ostali razlogi so bili starost ali zdravstveni razlogi 2,9 %, neizpolnjevanje pogojev za izobraževanje 2 % ter ostali razlogi (5,6 %). Le minimalen odstotek anketirancev pa je navedlo razlog, da se niso želeli udeležiti nečesa, ki jih spominja na šolo (0,3 %).

Približno 60 % anketirancev, ki se niso izobraževali, so si izobraževanja želeli. Pogost razlog, da se vseeno niso vključili v dodatno izobraževanje je bil, da je izobraževanje predrago in si ga niso mogli privoščiti z 28,5 %. Sledila sta razloga, da se izobraževanje ni ujemalo z urnikom (25,8 %) ter družinske obveznosti (15,6 %).

Nekaj več kot 40 % je bilo odraslih, ki se ni izobraževalo in si izobraževanja tudi ni želelo. Rezultati so se razlikovali glede na starostne skupine. Na sliki 8 so prikazani najpogostejši razlogi.

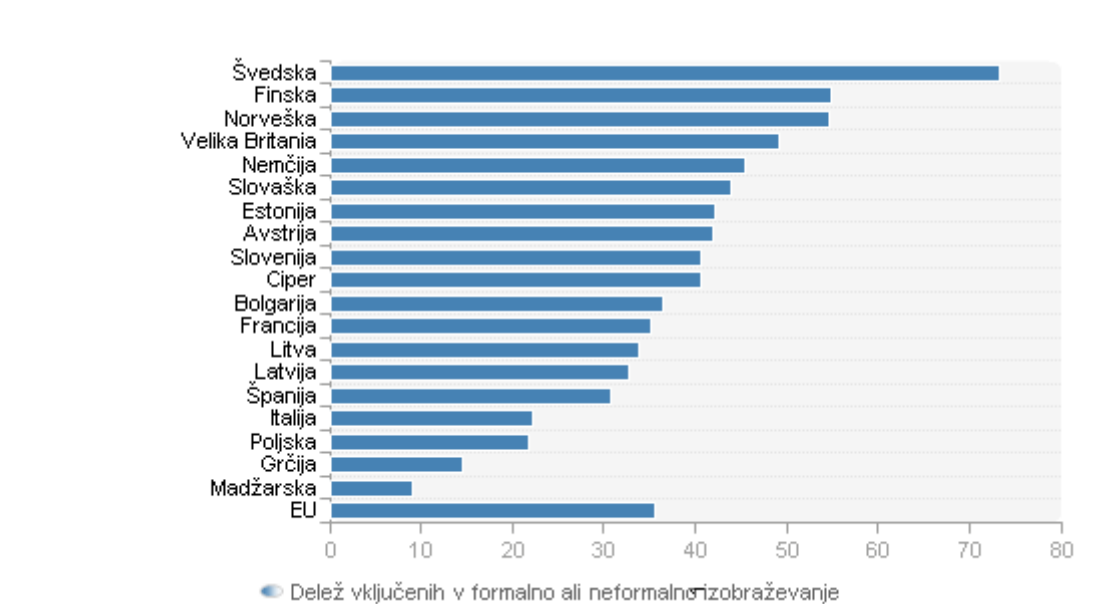
Slika 8: Najpogostejši razlogi odraslih, ki se niso izobraževali in si izobraževanja niso želeli (Vir: Anketa 2007)

Iz slike 8 je razvidno, da je bil najpogostejši razlog ta, da izobraževanja za delo niso potrebovali. Odgovori so se nekoliko razlikovali glede na starost. Mlajši odrasli so

navajali predvsem družinske obveznosti kot razlog za neizobraževanje, medtem ko so starejši od 50 let navajali kot glavni razlog starost oz. zdravstveno stanje. Tudi tukaj je pozitiven podatek, da je le majhen odstotek tistih, ki so navajali kot razlog, da jih delodajalec ni podpiral ali da v okolju ni bilo izobraževanj.

6.3.3 Delež anketiranih prebivalcev, vključenih v formalno ali neformalno izobraževanje po izbranih državah EU, 2007

Na spodnji sliki 9 je prikazan graf, ki vsebuje podatke o deležu anketirancev vključenih v formalno ali neformalno izobraževanje v EU. Podatki kažejo, da je Slovenija v evropskem merilu celo nekoliko nad povprečjem od ostalih evropskih držav, ki znaša približno 35,7 %. Na tej lestvici močno izstopajo skandinavske države Švedska, Finska in Norveška. Slovenija je pa na devetem mestu z nekaj manj kot 41 %. To je zelo pomemben kazalnik, ki kaže, da se v Sloveniji držimo temeljnih načel in strategij glede vseživljenjskega učenja. Lestvica je nastala na podlagi Eurostatovih rezultatov Mednarodne ankete o izobraževanju odraslih, ki jo je poleg Slovenije zaenkrat v celoti izvedlo 18 držav.

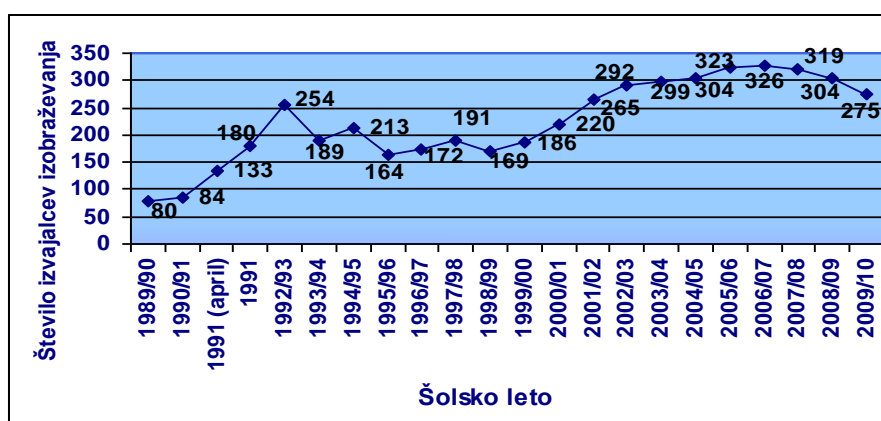

Slika 9: Delež prebivalcev vključenih v formalno ali neformalno izobraževanje po Evropi (Vir: Anketa 2007)

6.4 Pregled ponudbe izobraževanja v Sloveniji

V tem poglavju smo pozornost namenili pregledu ponudbe izobraževanja odraslih v Sloveniji. Zanima nas, če je v Sloveniji dovolj ponudnikov izobraževanja odraslih, oziroma kakšno je stanje ponudbe izvajalcev za izpeljavo strategij vseživljenjskega učenja. Podatke smo pridobili s pomočjo poročila o pregledu ponudbe izobraževanja odraslih v Sloveniji za šolsko leto 2009/2010.

Najprej si bomo pogledali, kako se je število izvajalcev in programov izobraževanja odraslih spreminjalo do leta 2010. S temi podatki bomo lahko lažje analizirali trende izobraževanja in spreminjanje izbire ponudnikov. Slika 10 prikazuje število in pregled ponudnikov izobraževanja odraslih po šolskih letih od leta 1989 do leta 2010.

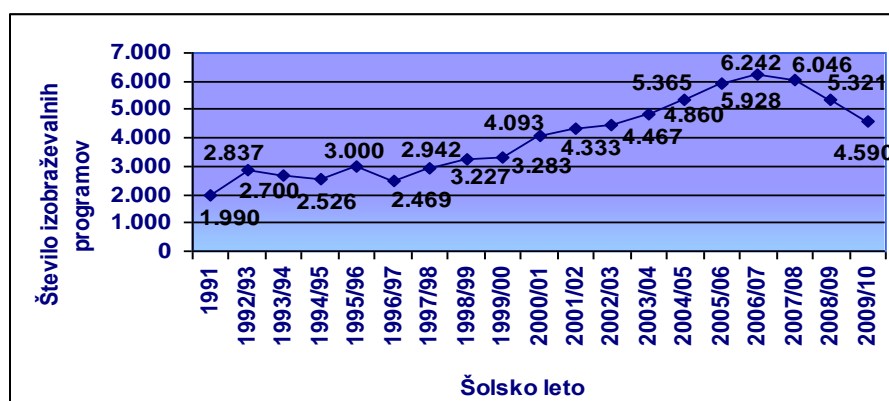

Slika 10: Število izvajalcev izobraževanja odraslih po letih od 1989 do 2010 (Vir: Benk, 2009, str. 12)

Iz grafa je razvidno, kako se je ponudba izvajalcev izobraževanja odraslih krepko večala od šolskega leta 1989/1990. Vrhunec je dosegla leta 2007, nato je ponudba začela rahlo upadati. »Letos je svojo izobraževalno ponudbo objavilo 275 izvajalcev, to so bile – ljudske univerze, srednje šole in enote za odrasle pri srednjih šolah, višje in strokovne šole ter fakultete, zasebne organizacije in zasebne šole, izobraževalni centri pri podjetjih, društva in zveze društev, univerze za tretje življenjsko obdobje, knjižnice, muzeji, galerije, itd.« (Benk, 2009, str. 11)

Število programov izobraževanja odraslih je nihalo podobno kot število izvajalcev. Z leti se je krepko večalo in doseglo največje število leta 2007, nato je rahlo upadlo.

Letos je bilo 4590 programov, vendar se število spreminja, saj izvajalci občasno uvajajo novosti v izobraževalni ponudbi. Na sliki 11 graf prikazuje število izobraževalnih programov za odrasle od leta 1991 do leta 2010.

Slika 11: Število izobraževalnih programov po šolskih letih (Vir: Benk, 2009, str. 12)

6.4.1 Izvajalci izobraževanja po regijah

V tabeli 6 sledi pregled ponudbe izvajalcev izobraževalnih programov po regijah. Podatke smo prikazali od leta 2003 do zadnjega šolskega leta 2009/2010. S temi podatki imamo pregled, kako so izvajalci porazdeljeni na slovenskem trgu in v kakšnih regijah imamo največ ponudbe za izobraževanje odraslih.

Tabela 6: Pregled ponudbe izvajalcev izobraževanj po regijah (Vir: Benk, 2009, str. 14)

Regija/Šolsko leto	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
Osrednjeslovenska	109	124	134	140	148	138	137
Podravska	44	51	48	44	41	33	34
Gorenjska	39	34	35	40	35	36	31
Savinjska	26	29	25	26	27	25	27
Jugovzhodna Slovenija	14	14	14	13	9	11	15
Goriška	9	13	14	13	12	10	12
Pomurska	8	10	10	11	13	10	11
Obalno-kraška	7	9	14	13	13	13	12
Koroška	7	8	9	9	8	8	8
Spodnjeposavska	5	4	6	7	7	5	8
Notranjsko-kraška	4	5	6	7	7	7	5
Zasavska	3	3	4	3	3	3	4
Skupaj	275	304	319	326	323	299	304

6.4.2 Vrste izobraževalnih ustanov

Izobraževanje odraslih se izvaja v raznih ustanovah, za katere ni nujno, da se ukvarjajo le z izobraževanjem. Te ustanove lahko ponujajo izobraževanje odraslih kot dodatno ali dopolnilno dejavnost, to so npr. muzeji, galerije, knjižnice, sklad itd. V tabeli 7 sledi pregled izvajalcev izobraževanja in izobraževalnih programov po vrstah izobraževalnih ustanov.

Tabela 7: Izvajalci izobraževanja odraslih in izobraževalni programi po vrsti ustanove (Vir: Benk, 2009, str. 20)

Vrsta ustanove	število izvajalcev izobraževanja	število programov izobraževanja
Zasebna organizacija, zasebna šola	81	1600
Srednja šola	53	295
Ljudska univerza	33	1616
Višja strokovna šola	25	59
Enota za odrasle pri srednji šoli	16	342
Zavod	15	141
Univerza za III. življenjsko dobo	9	171
Društvo, zveza društev	8	48
Samostojni izobraževalni center v podjetju	6	76
Muzej, galerija	5	14
Fakulteta, umetniška galerija	4	55
Inštitut	4	74
Javni zavod	4	37
Služba za izobraževanje v podjetju	4	31
Visoka strokovna šola	3	8
Knjižnica – splošna	2	9
Razvojna agencija	1	1
Sklad, fundacija	1	6
Zbornica	1	1

Iz tabele je razvidno, da največji del ponudbe izobraževanja odraslih predstavljajo zasebne organizacije ali zasebne šole, srednje šole, ljudske univerze in enote za odrasle pri srednjih šolah. V teh ustanovah se izvaja tudi največ programov izobraževanja odraslih.

»Velik del izobraževalne ponudbe zasebnih organizacij in zasebnih šol, ki so specializirane za izobraževanje odraslih, predstavljajo izobraževalni programi splošnega neformalnega izobraževanja za splošne potrebe in prosti čas (94 %). Veliko manjša je ponudba izobraževalnih programov za pridobitev nacionalnih poklicnih kvalifikacij. Med programi za pridobitev višje stopnje formalne izobrazbe prevladujejo programi srednjega tehniškega in strokovnega izobraževanja, srednjega poklicnega izobraževanja ter višjega strokovnega izobraževanja«. (Benk, 2009, str. 20)

6.4.3 Vrste izobraževanja

Pregled ponudbe izobraževanja v Sloveniji bomo pregledali tudi po vrstah izobraževanja. Klasifikacija vrst izobraževanja zajema neformalno izobraževanje, formalno izobraževanje ter certifikatni sistem NPK, ki omogoča pridobitev nacionalnih poklicnih kvalifikacij. V tabeli 8 je prikazano število izvajalcev in število programov izobraževanja po vrsti izobraževanj.

Tabela 8: Število izobraževalnih programov in izvajalcev izobraževanja po vrsti izobraževanja (Vir: Benk, 2009, str. 25)

Vrsta izobraževanja	Število izobraževalnih programov	Odstotek (%)	Število izvajalcev izobraževanja	Odstotek (%)
Neformalno izobraževanje	3667	79,9	176	63,5
Formalno izobraževanje	801	17,5	66	24,1
Certifikatni sistem NPK	122	2,6	34	12,4

Največji del zajema neformalno izobraževanje, sledita pa mu formalno izobraževanje in certifikatni sistem NPK. Največ programov se izvaja za področji umetnost in humanistika, to pa predvsem zaradi potreb po znanju tujih jezikov. Veliko programov je namenjenih tudi računalništvu in poslovnim in upravnim vedam. V tabeli 9 so natančneje prikazani podatki o številu programov na posameznih področjih.

Tabela 9: Pregled izobraževalnih programov po vsebinskih področjih za šolsko leto 2009/2010 (Vir: Benk, 2009, str. 20)

Širše vsebinsko področje	Ožje vsebinsko področje	Število izobraževalnih programov
Umetnost in humanistika		1754
	Humanistika	1480
	Umetnost	274
Družbene, poslovne, upravne in pravne vede		657
	Poslovne in upravne vede	582
	Družbene vede	62
	Novinarstvo in obveščanje	11
	Pravne vede	2
Splošne izobraževalne aktivnosti		629
	Osebnostni razvoj	499
	Splošne aktivnosti	72
	Opismenjevanje (branje, pisanje, računanje)	58
Naravoslovje, matematika in računalništvo		491
	Računalništvo	481
	Matematika in statistika	7
	Vede o živi naravi	2
	Fizikalne in kemijske vede	1
Tehnika, proizvodne tehnologije in gradbeništvo		393
	Tehnika	256
	Proizvodne tehnologije	79
	Arhitektura, urbanizem, gradbeništvo	58
Storitve		331
	Osebne storitve	159
	Transportne storitve	113
	Varovanje	23
	Varstvo okolja	36
Izobraževalne vede in izobraževanje učiteljev		147
Zdravstvo in sociala		122
	Zdravstvo	84
	Socialno delo	38
Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in veterinarstvo		64

Izvajalci v izobraževalni ponudbi namenjajo največ izobraževalnih vsebin učenju tujih jezikov, predvsem učenju angleškega jezika (10,4 % celotne izobraževalne ponudbe), nemškega (7,7 %), italijanskega (4 %) in francoskega jezika (3,5 %)- te programe se uvršča v področje Umetnost in humanistika, ki zajema 38 % vseh izobraževalnih programov. Letos se je povečala ponudba izobraževalnih vsebin s področja družbenih, upravnih in pravnih ved (32 %). Obsežna je tudi ponudba splošnih izobraževalnih aktivnosti in izidov (13 %), kjer je največ ponudbe za osebni razvoj (11 %). Nato sledijo ponudbe izobraževalnih vsebin s področja naravoslovja, matematike in računalništva in sicer predvsem programov računalniških vsebin (10,4 %), nato pa vsi ostali. (Benk, 2009)

Takšen razpored programov je logičen, kajti v današnjih časih so prav potrebe po znanju tujih jezikov in računalništva najbolj nujne in v modernem svetu si ne moremo predstavljati napredka brez teh znanj. Tako gospodarstvo kot napredek so neposredno vezani na ta znanja, saj se vse vrti okoli tehnologije in komunikacije, zato so ti programi tudi pri odraslih najbolj obiskovani in želeni. Najmanj programov pa je namenjenih za kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in veterinarstvo.

6.5 Perspektivni poklici v prihodnosti

Kakšni bodo poklici, za katere se je priporočeno izobraževati? Na to vprašanje bomo skušali odgovoriti v tem podpoglavju, ki je namenjeno perspektivnim poklicem v prihodnosti. Kot smo že večkrat omenjali, je za dober razvoj kariere potrebno sprejeti in upoštevati koncept vseživljenjskega učenja. Za razliko od preteklosti nam samo naš poklic ne bo zadostoval več, zato tudi strokovnjaki predlagajo stalno oziroma dodatno izobraževanje na delovnem mestu tudi po končani formalni izobrazbi. Preden izberemo smeri izobraževanja pa je pomembno, da upoštevamo tudi lastne želje, kajti najpomembnejše je, da opravljamo delo z veseljem in si tako ustvarimo uspešno kariero in življenje nasploh.

Po raziskavi švicarskega inštituta Prognos, bodo do leta 2020 perspektivni poklici: gospodarski inženir, menedžer v bolnici, kontrolor letenja, zavarovalničar, IT-projektni menedžer, pravni svetovalec, diplomirani logistik, strojni inženir, letalski inženir, sistemski administrator računalništva, programer, zdravnik, podjetniški svetovalec, specialist za pokojninsko zavarovanje, sistemski informatik, tržni

raziskovalec in zavarovalniški matematik. Za te poklice naj bi veljalo, da bo največ povpraševanja v prihodnosti, zaposlitev pa zanesljiva. Čeprav ti poklici veljajo za formalno izobraževanje so neposredno vezani tudi z VŽU, kajti ti poklici bodo zahtevali stalno izobraževanje in usposabljanje.

Vsi ti poklici so le sklepi raznih analiz. Ključna tema vseh predvidevanj o poklicih v prihodnosti pa je povezava s stalnim izobraževanjem in vsi strokovnjaki se strinjajo, da bodo vsi perspektivni poklici temeljili na konceptu vseživljenjskega učenja. »Razvoj družbe je odvisen od razvoja posameznikov, ki jo sestavljajo, zato si moramo prizadevati za izboljšanje kakovosti znanja, veščin in spretnosti oziroma kompetenc, ki usposabljujejo posameznika za aktivno vključevanje v delo in življenje. Sistem izobraževanja na vseh ravneh je treba prilagoditi novim zahtevam razvoja in vanj vgraditi nove spodbude za poklicno orientiranost v poklice prihodnosti, izboljšanje kakovosti znanja, za spodbujanje mobilnosti, za odpiranje različnih možnosti in poti za pridobivanje znanja, za sistematično vgrajevanje elementov in instrumentov vseživljenjskega učenja v sistem vzgoje in izobraževanja, za učinkovitejše povezovanje raziskovalne ter pedagoške zmogljivosti inštitutov in univerz ter za odstranjevanje ovir za prehajanje kadrov med univerzami in inštituti.« (Vir: Perspektivni poklici)

6.6 Analiza dosežkov Lizbonske strategije

Lizbonska strategija izobraževanja in usposabljanja 2010 se počasi izteka. V tem poglavju bomo skušali ugotoviti rezultate, ki so bili doseženi, ter kakšne bodo nove strategije po končanem obdobju. Gospodarska kriza je zelo vplivala na izvajanje strategije, zato vseh zastavljenih ciljev ni bilo mogoče doseči, to pa predvsem, ker se je rast naložb po letu 2006 upočasnila. Kakšna so bila področja napredkov in kakšna so bila področja, kjer ni bilo zadostnega napredka, bomo opisali s pomočjo poročila Evropske komisije o napredku programa »Izobraževanje in usposabljanje 2010«, ki so ga izdali leta 2008. (Poročilo strategije, 2008)

Področja, kjer je bil opažen napredek, so:

- Eksplicitne strategije vseživljenjskega učenja je razvila večina držav. Svet je določil, da morajo države članice razviti strategije VŽU, skladne z Lizbonsko

strategijo do leta 2006, to pa je opravilo večina evropskih oziroma sodelujočih držav.

- Potrjevanje neformalnega in priložnostnega učenja. Ti kvalifikacijski okviri so se tudi razvili v večini držav in potrjevanja izobraževanja odraslih že potekajo.
- Pomen predšolske vzgoje je v Evropi vse bolj priznan in vključenost otrok v te programe se z leti veča. Leta 2005 so bili na primer v Franciji, Belgiji, Italiji in Španiji skoraj vsi štiriletniki (več kot 99 %) že vključeni v izobraževanje.
- Posodobitev visokošolskega izobraževanja ima pomembno mesto v lizbonski strategiji. Na področju večje avtonomnosti univerz je bil zabeležen zanesljiv napredek, kar vključuje boljšo finančno avtonomijo in nove mehanizme odgovornosti.
- Izobraževanje in usposabljanje v širšem okviru politike EU. Večina držav v nacionalnih načrtih pripisuje izobraževanju, usposabljanju in razvijanju spretnosti velik pomen. S tem se dosega pomemben prispevek k izvajanju smernic za rast in delovna mesta. Tudi povezovanje operativnih programov je zelo napredovalo.

Področja, na katerih napredek ni bil zadosten:

- Izvajanje vseživljenjskega učenja. Izvajanje VŽU v nekaterih državah še vedno ni zadosten in predstavlja velik izziv. Na to je vplivalo predvsem gibanje javnih sredstev za izobraževanje, ki se je po letu 2004 nekoliko upočasnilo. Gospodarska kriza pa je investicije samo še znižala.
- Zgodnje opuščanje šolanja in pridobitve višje sekundarne izobrazbe predstavljajo največje težave za veliko držav. Od leta 2000 so ta področja napredovala, a vendar ne dovolj za dosego zastavljenih ciljev za leto 2010. V Evropi preveč mladih zapusti izobraževanje in s tem se dejansko tudi izključijo iz VŽU.

- Učenje tujih jezikov ni prednostna naloga v nacionalnih načrtih, kar bi pa moralo biti za boljše mednarodno sodelovanje.
- Vključevanje priseljencev in etnične manjšine v predšolsko vzgojo v večini evropskih držav ni uspešno. Vključevanje bi izboljšalo učenje jezika in povečalo njihove možnosti za uspešno šolanje.
- Izobraževanje in usposabljanje učiteljev ni zadostno. Usposabljanje učiteljev na delovnem mestu je obvezno le v enajstih državah, ta trend pa bi bilo potrebno izboljšati, kajti na uspešnost učencev najbolj vpliva kakovost učiteljev.
- Partnerstvo in financiranje visokošolskega izobraževanja je v nekaterih državah potrebno še izboljšati. V nordijskih državah in Združenem kraljestvu so najmočnejša, veliko držav pa ima na tem vidiku še veliko dela.
- Udeležba odraslih v VŽU ni dosegla zadostnega napredka. Predvsem gre izpostaviti majhno udeležbo starejših in nizko kvalificiranih delavcev v VŽU. V prihodnosti se bo na trgu dela povečalo povpraševanje po visoko usposobljeni delovni sili, zato bodo nizko kvalificirani delavci imeli manj možnosti. Potrebno je posvetiti večjo pozornost izobraževanju in usposabljanju takih skupin.
- Mobilnost učencev med državami se sicer izboljšuje vendar ne v zadostni meri. Mobilnost je zlasti težavna na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

Pri izvajanju programa je torej prišlo do pomembnih napredkov vendar tudi do velikih težav. Podatki se sicer navajajo na povprečje držav članic, zato se ti dosežki razlikujejo od posameznih držav. Gotovo so današnje slabe gospodarske razmere močno vplivale na dosego ciljev, a potrebno se je še zelo potruditi za izboljšanje programov in doseganje boljših napredkov na področju izobraževanja.

Nova strategija do leta 2020

Kot že omenjeno se Lizbonska strategija izteka. Veliko ciljev ni bilo doseženih, a za prihodnost se že pripravlja nova strategija, ki bi bila naslednik Lizbonske strategije in

se imenuje Evropa 2020. S to strategijo bi skušali doseči boljše gospodarsko stanje, temeljila pa bi še vedno na znanju in poudarjala pomembnost izobraževanja in usposabljanja.

»Nova strategija opredeljuje pet merljivih ciljev, ki jih mora EU doseči do leta 2020:

- zaposlenost 75 odstotkov ljudi, starih od 20 do 64,
- vlaganje treh odstotkov bruto domačega proizvoda EU v raziskave in razvoj,
- izpolnjevanje podnebno-energetskih ciljev ,
- manj kot 10 odstotkov mladih, ki zgodaj opustijo šolanje ,
- vsaj 40 odstotkov mladih z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo,
- ter zmanjšanje števila ljudi, ki živijo na pragu revščine, za 20 milijonov.« (Evropa 2020)

Čeprav je nova strategija šele v fazi priprave, se vodilni že pripravljajo na sprejetje novih ciljev in strategij za boljšo gospodarsko prihodnost. Zdi se nam, da bodo pa vse strategije še vedno temeljile na vseživljenjskem učenju, kajti vlaganje v človeške vire in boljša znanja sta ključna dejavnika za dobro gospodarsko rast.

7 ZAKLJUČEK

Vseživljenjsko učenje in izobraževanje sta torej ključnega pomena za razvoj samega trga in gospodarstva. Pri izdelavi diplomskega dela smo s študijem literature ugotovili, da evropske strategije dajejo temu konceptu velik pomen in vse bolj poudarjajo nujnost stalnega učenja. Družba, temelječa na znanju, zagotovo vodi do boljše prihodnosti, zato je potrebno strategije VŽU še izboljšati in v prihodnosti poudarjati.

V delu smo najprej ugotovili, kaj sploh je vseživljenjsko učenje ter definirali temeljne razlike in povezavo med učenjem in izobraževanjem. S tem smo želeli tudi poudariti pomen besede vseživljenjsko učenje, ki je z leti postala glavni izraz v tem kontekstu in nadomešča oziroma zajema vse ostale dele, kot so neformalno in priložnostno učenje, izobraževanje odraslih ter vseživljenjsko izobraževanje. Na začetku je definiranje teh izrazov bilo malce težavno zaradi različnih mnenj in izrazov na tem področju. S podrobnim študijem pa smo izraze bolje definirali, tako da tudi v nadaljevanju pri izdelavi dela ni prihajalo do nejasnosti.

S pomočjo evropskih strategij smo ugotovili cilje in načrte glede VŽU ter opisali programe, ki imajo prioriteto v EU na področju izobraževanja in usposabljanja. Ugotovili smo, da v Sloveniji na področju strategij in smernic VŽU dobro sledimo evropskim velesilam ter si zelo prizadevamo, da koncept VŽU razširimo in uresničujemo. Povezavo med razvojem kariere in konceptom VŽU smo tudi definirali brez težav, saj je jasno, da je za boljšo kariero potrebno posegati po stalnem izobraževanju in usposabljanju ter da nam samo dosežena izobrazba ne zadostuje več. Še enkrat pa poudarjamo, da je za to pomembno, da se tega zavedajo vsi, tako delodajalci kot delavci.

Glavni cilj diplomskega dela je bila primerjava stanja v Sloveniji na področju izobraževanja z ostalimi evropskimi in svetovnimi državami. To smo dosegli s pomočjo dostopnih statistik glede izobraževanja in študijem le-teh. V veliko pomoč nam je bil zbornik Education at a Glance 2009, ki vsebuje veliko zanimivih statistik glede izobraževanja po svetu. Tudi s pomočjo interneta in ostalih navedenih virov v delu, smo lahko prišli do potrebnih statistik, ki so nam služile za naše zaključke in zelene primerjave. Ker je bil cilj dela ugotoviti, kakšno je stanje v Sloveniji, lahko

rečemo, da so pridobljeni rezultati zelo pozitivni. V Sloveniji smo v primerjavi z ostalimi evropskimi državami skoraj po vseh vidikih vsaj v povprečju, nekje pa celo nad povprečjem glede izobraževanja. Prvi pomemben podatek je, da v Sloveniji namenjamo veliko sredstev za izobraževanje in v svetovnem merilu smo celo med tistimi, ki dajejo največji poudarek izobraževanju in učenju. Slovenija je tudi aktivna in deležna v vseh glavnih programih vseživljenjskega učenja v Evropi.

Analiza trendov izobraževanja in stanja izobrazbe po svetu nam je tudi dala pozitivne rezultate. V Sloveniji je stanje izobrazbe med najvišjimi v Evropi, predvsem na sekundarnem nivoju. Na terciarnem nivoju smo na nekoliko slabšem položaju a vendar v povprečju z ostalimi evropskimi državami. Pomemben podatek je tudi, da je zgodnja opustitev šolanja pri nas zelo nizka in celo med najnižjimi v Evropi. Negativen je le podatek, da je prav veliko število brezposelnih oseb z nizko izobrazbo, ki se dodatnega izobraževanja ne udeleži. Ravno ti bi se morali bolj potruditi izboljšati ta trend in udeležbo v VŽU. Ta podatek pa ni negativen le za Slovenijo, ampak velja za večino evropskih držav tako, da je to univerzalen problem.

S pomočjo statistik smo skušali tudi ugotoviti, kakšna je udeležba v formalnem in neformalnem izobraževanju v Sloveniji. Ugotovili smo, da smo tudi v tem pogledu nekoliko nad povprečjem ostalih držav. Udeležba prebivalcev vseh starosti v formalnem izobraževanju po Evropi je v povprečju 18 %, v Sloveniji pa je udeležba približno 21 %, tako da smo s tem podatkom lahko zelo zadovoljni. Tudi delež slušateljev v neformalnem izobraževanju je v Sloveniji zelo dober.

Pozornost smo namenili tudi analizi rezultatov mednarodne ankete o izobraževanju odraslih, ki jo je izvedlo 18 držav. Rezultate ankete smo pridobili na Statističnem uradu RS in ti naj bi pokazali podatke, kako se odvija strategija VŽU v Sloveniji ter kakšni so trendi na tem področju. Z analizo rezultatov smo ugotovili, da se ženske nekoliko bolj izobražujejo kot moški ter kakšne so starostne skupine, ki najraje posegajo po stalnem učenju. Anketa je pokazala tudi, kakšen je vpliv na vključevanje v izobraževanje že dosežena izobrazba, saj je bilo več kot dve tretjini višje in visokošolsko izobraženih odraslih, ki se je dodatno izobraževalo. Ugotovili smo tudi najpogostejše razloge za neizobraževanje ter delež slušateljev v formalnem in neformalnem izobraževanju po Evropi.

Na koncu analize stanja v Sloveniji smo pozornost namenili tudi raziskavi trga izobraževanja odraslih pri nas. Ugotovili smo, da imamo veliko ponudnikov in programov izobraževanja odraslih ter kakšni so. Ugotovili smo, da je ponudba namenjena predvsem neformalnemu izobraževanju ter kateri so najbolj uporabni programi. S pomočjo raziskave inštituta Prognos pa smo na koncu še navedli, kakšni so poklici, ki naj bi bili perspektivni v prihodnosti.

Ugotovitve diplomskega dela in pridobljenih rezultatov so na podlagi podatkov in analiz zelo dobre. Kot omenjeno, smo v Sloveniji lahko kar zadovoljni glede tega področja, potrebno pa se je zavedati, da to še ni dovolj. Predvsem bi bilo potrebno nekoliko izboljšati trende glede stopnje terciarne izobrazbe in vpisa otrok v predšolsko vzgojo, saj bi trendi slednjega v primerjavi z Evropo morali dosegati v povprečju vsaj 85 % (pri nas je bila vključenost štiriletnikov v letu 2007 približno 81 %). Na teh dveh področjih v Sloveniji rahlo zaostajamo za ostalimi državami. Sisteme je potrebno še bolj izboljšati in prav zaradi današnjih gospodarskih težav je potrebno ustvariti družbo, temelječo na boljšem znanju in zavedanju pomembnosti strategij VŽU.

Ugotovili smo, da je v Evropi z leti prišlo do pomembnih dosežkov na področju VŽU vendar ne dovolj. Veliko je bilo tudi težav, na katere pa je zagotovo vplivala tudi gospodarska kriza in današnje razmere, mislim pa, da se je res pomembno zavedati, da je vlaganje v človeške vire ključnega pomena za razvoj in da samega razvoja brez ustreznih znanj ni mogoče doseči. Potrebno bo torej še veliko narediti za izboljšanje sistemov izobraževanja in usposabljanja ter dosego želenih ciljev v prihodnosti.

8 LITERATURA

Anketa o izobraževanju odraslih v Sloveniji, 2007. Pridobljeno 28.1.2010 s svetovnega spleta: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2286

Brenk, E. (2009). Pregled ponudbe izobraževanja odraslih v Sloveniji v šolskem letu 2009/2010. Ljubljana: Andragoški center Slovenije

Debec M., O'dea S., Slennik B. (2001). Angleško-slovenski besednjak izobraževanja na daljavo. Maribor: Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko

Dragar, M., Matkovič, S. (2007). Neformalno učenje v kontekstu mladinskega dela. Ljubljana: Movit NA Mladina

Education at a Glance 2009: OECD Indicators (2009). Organisation for economic cooperation and development

Evropa 2020. Pridobljeno 6.4.2010 s svetovnega spleta: <http://www.delo.si/clanek/100601>

Izdatki v Sloveniji po sektorjih. Pridobljeno 16.3.2010 s svetovnega spleta: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2872

Izobraževanje in usposabljanje v Evropi: različni sistemi, skupni cilji za 2010. Center za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS) (2003)

Izobraževanje v Sloveniji, statistični podatki za leto 2007-2008. Pridobljeno 1.2.2010 s svetovnega spleta: <http://www.stat.si/doc/statinf/09-si-200-0901.pdf>

Javrh, P. (2008). Vseživljenjsko učenje in strokovno izrazje. Ljubljana: Pedagoški inštitut

Jelenc-Krašovec, S. (1996). ABC Izobraževanja odraslih. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije

Jelenc, Z. (1991). Terminologija izobraževanja odraslih – z gesli in pojasnili v slovenščini ter z gesli v angleškem, francoskem, španskem, nemškem in italijanskem jeziku. (Zbral in uredil Zoran Jelenc). Pedagoški inštitut pri Univerzi v Ljubljani

Jelenc, Z. (1994). Nekatera teoretska izhodišča, temeljne opredelitve in razmejitve pri koncipiranju izobraževanja odraslih Snovanje in sistemsko urejanje izobraževanja odraslih. V raziskovalni projekt Izobraževanje odraslih kot dejavnik razvoja. Raziskovalno poročilo 1, Ljubljana: Andragoški center Slovenije

Jelenc, Z. (1998). Vseživljenjsko izobraževanje in vseživljenjsko učenje. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije

Jelenc, Z. (2000). Strategija in koncepcija izobraževanja odraslih v Sloveniji. Ljubljana: Andragoški center Slovenije

Jelenc, Z. (2007). Strategija vseživljenjskosti učenja v Sloveniji (2007). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije : Javni zavod Pedagoški inštitut

Izdatki sektorja država po namenih. Pridobljeno 26.1.2010 s svetovnega spleta: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2872

Key Data on Education in Europe 2009, (2009). Brussels: Eurydice

Klemenčič, S. (2007). 15 let ACS: za kulturo učenja in družbo znanja. Ljubljana: Andragoški center Slovenije

Krajnc, A., (1979). Metode izobraževanja odraslih. Ljubljana: Delavska enotnost

Kump, S., Jelenc-Krašovec, S. (2009). Vseživljenjsko učenje, izobraževanje starejših odraslih. Ljubljana: Pedagoški inštitut

Memorandum o vseživljenjskem učenju (2000). Delovno gradivo. Bruselj: Komisija evropske skupnosti

Muršak, J. in drugi, (2006). Neformalno izobraževanje odraslih: nova možnost ali zgolj nova obveznost. Ljubljana: Pedagoška fakulteta : Znanstveni inštitut Filozofske fakultete

OECD. Pridobljeno 26.1.2010 s svetovnega spleta:
http://www.mzz.gov.si/si/gospodarska_diplomacija/oecd/

OECD. Lifelong learning for all. Meeting of the Education Comitee at ministerial level (1996). Paris: OECD

Perspektivni poklici. Pridobljeno 5.3.2010 s svetovnega spleta:
<http://www.revija.mojedelo.com/karierni-razvoj/znanja-in-poklici-prihodnosti-s-spremljanjem-trendov-na-obetavno-sluzbeno-pot-973.aspx>

Poročilo strategije: Vseživljenjsko učenje za znanje, ustvarjalnost in inovacije: Osnutek skupnega poročila za leto 2008 Sveta in Komisije o napredku pri izvajanju delovnega programa »Izobraževanje in usposabljanje 2010«. Pridobljeno 6.4.2010 s svetovnega spleta:
<http://eurex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0703:FIN:SL:PD>
F

Program »vseživljenjsko učenje«. Pridobljeno 13.12.2009 s svetovnega spleta:
<http://www.cmepius.si/vzu/vse-o-vzu/o-podprogramih.aspx>

Priznavanje neformalnega in priložnostnega učenja (2007): aktivnosti OECD 2006/2007. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje

Stopnja izobrazbe mladine, zgodnja opustitev in vseživljenjsko učenje. Pridobljeno 15.12.2009 s svetovnega spleta: http://www.stat.si/letopis/2008/33_08/33-06-08.htm

Zakon o izobraževanju odraslih – ZIO (Uradni list RS, št. 12/96 z dne 29. 2. 1996)

Zakon o višjem strokovnem izobraževanju – ZVSI (Uradni list RS, št. 86/04 z dne 5. 8. 2004)

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o izobraževanju odraslih – ZIO-A (Uradni list RS, št. 69/06 z dne 3. 7. 2006)